

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA ŠPORT

DIPLOMSKO DELO

DAVID CELAR

Ljubljana, 2011

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA ŠPORT
Specialna športna vzgoja
Gornišтво z aktivnostmi v naravi

PREDMET PLANINSTVO MED TEORIJO IN PRAKSO

DIPLOMSKO DELO

MENTOR

prof. dr. Stojan Burnik, prof. šp. vzg.

SOMENTOR

doc. dr. Bojan Leskošek, prof. šp. vzg.

RECENZENT

doc. dr. Blaž Jereb, prof. šp. vzg.

Avtor dela

DAVID CELAR

Ljubljana, 2011

»Žal mi je, ampak pri nas vidimo nezadovoljne otroke – tako malo jih veseli, tako malo hrepenijo, tako malo sanjajo. To pobirajo seveda od svojih staršev. Ampak, ko sem se jaz skušal potruditi in sem svoje otroke vzel s seboj v gozdove, gore, na reke in morja, sem slišal, da jih neodgovorno izpostavljam naravnim elementom. S hčerko sva v preprostem kanuju veslala po Kvarnerskih otokih in šla ob polni luni peš na smučeh čez zasneženo Pokljuko. Tiste srebrnine, tistega donenja srebrnega sveta, tako drugačnega od urbanega sveta in njegovih norij, bolezni, ne bova pozabila. Upam, da sem hčerki privzgojil občutek, kje bo vedno sprejeta in kam se zmeraj lahko zateče. Kam bodo divjale množice, če se verige preskrbe res zlomijo?«

Tomo Križnar

Ključne besede: planinstvo, predmet Planinstvo na Fakulteti za šport, planinske vsebine v šoli

PREDMET PLANINSTVO MED TEORIJO IN PRAKSO

David Celar

Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport, 2011

Specialna športna vzgoja, Gornišтво z aktivnostmi v naravi

Število strani: 60; število slik: 21; število virov: 23.

IZVLEČEK

Pri predmetu Planinstvo na Fakulteti za šport so bili študentje deležni programa s planinskimi vsebinami, kjer so se usposabljali za delo pri pedagoškem procesu. V diplomskem delu smo želeli, na podlagi anketnega vprašalnika, ugotoviti, kako učitelji športne vzgoje ocenjujejo predmet Planinstvo, koliko se ukvarjajo z aktivnostmi s področja planinstva in v kolikšni meri podajajo znanja, ki so jih prejeli na Fakulteti za šport, v praksi.

Podatke smo obdelali s programom PASW Statistics in Microsoft Excel 2003. Hipoteze smo testirali s Somersovim D-koeficientom. Za zavračanje oz. potrjevanje ničelnih hipotez smo uporabili 5 % stopnjo tveganja.

Ugotovili smo, da so učitelji športne vzgoje z vidika pomembnosti znanj za njihovo dosedanje delo, s področja letne in zimske ture ter taborjenja v večini ocenili pozitivno s tem, da je vidno odstopanje pri oceni pridobljenih znanj s področja zimske ture, ki je obravnaval program turnega smučanja in aktivnosti, povezanih s to dejavnostjo. Prav tako smo ugotovili, da se skoraj vsi učitelji športne vzgoje vsaj občasno ukvarjajo z aktivnostmi s področja planinstva, zato smo se na podlagi rezultatov vprašali, kaj je vzrok temu, da na šolah ne organizirajo več šol v naravi s planinsko vsebino. To je zanimivo tudi zato, ker smo ugotovili, da obstaja povezanost med tem, kako pogosto se ukvarjajo učitelji športne vzgoje s planinstvom v prostem času ter oceno dejavnosti in vsebino predmeta Planinstvo. Ugotovili smo, da tisti

učitelji, ki se ukvarjajo s planinstvom v prostem času, bodisi pogosto ali občasno, bolj ocenjujejo dejavnosti in vsebino predmeta Planinstvo kot tisti, ki se ne ukvarjajo.

Zaključili smo, da bi bilo potrebno dejavnosti s področja planinstva bolj vključevati v pedagoški proces, saj poleg vseh pozitivnih vplivov, ki jih ima na učence, uči tudi osnovnih veščin preživetja v naravnem okolju.

Key words: mountaineering, mountaineering subject at the Faculty of Sport, mountaineering contents in school

MOUNTAINEERING SUBJECT BETWEEN THEORY AND PRACTICE

David Celar

University of Ljubljana, Faculty of Sport, 2011

Special Physical Education, Mountaineering with activities in nature

Number of pages: 60; number of pictures: 21; number of references: 23.

ABSTRACT

Students at the Faculty of Sport were attending the mountaineering program that was implemented during the Mountaineering subject for the future usage in pedagogic processes. On the basis of query sheet we wanted to present the conclusions that involves how teachers of sport evaluates Mountaineering subject how much they are occupied with mountaineering activities and how much they are presenting that same knowledge they gain at Faculty of Sport in practical usage.

Data were analyzed using program PASW Statistics and Microsoft Excel 2003. Hypotheses were tested with Cramer V-coefficient. For rejection or acceptance of null hypotheses 5 % rate of risk was used.

In the thesis we found out teachers were in majority evaluating Mountaineering programs (summer practice, winter practice and camping) positively from perspective of importance of knowledge they gain at the faculty for the usage in practice but on the other hand we noticed that the evaluation was a bit different in the case of winter programs that consisted of mountaineering skiing and related activities. We ascertained almost all the teachers of sport education are sometimes occupied with mountaineering activities. The findings of the research lead us in to questioning for the reason why the expectance of organizing schools in nature environment is not satisfying. This is interesting because we ascertain the correlation between the frequencies of occupation of the teachers in their free time with mountaineering activities and between evaluations of activities and content of Mountaineering subject at the

faculty. We ascertained those teachers which were occupied with mountaineering activities during their free time (either regularly or sometimes) better evaluated activities and content of Mountaineering subject as those that were not.

It would be necessary to include mountaineering activities in pedagogic processes more oftenly. Beside all the positive affects that impacts the children, these activities are also teaching them and us the basic survival skills.

Kazalo:

1. Uvod	11
1.2 Predmet Planinstvo (poletni del, zimski del, taborjenje)	12
1.2.1 Planinstvo – poletni del	13
1.2.2 Planinstvo – taborjenje	14
1.2.3 Planinstvo – zimski del	15
1.3 Gorništvo v šoli	16
1.4 Šola v naravi	21
1.5 Planinstvo in prosti čas	24
1.5.1 Aktivnosti s področja planinstva	24
2. Cilji in hipoteze	27
2.1 Cilji	27
2.2 Hipoteze	27
3. Metode dela	29
3.1 Vzorec anketirancev	29
3.2 Vzorec spremenljivk	29
3.3 Organizacija zbiranja podatkov	30
3.4 Metode obdelave podatkov	30
4. Rezultati	31
4.1 Struktura vprašanih	31
4.2 Rezultati o organizaciji planinske dejavnosti v šoli	35
4.3 Ocena predmeta Planinstvo	37
4.4 Ukvarjanje s planinstvom v prostem času in licenca PZS	39
4.5 Pomembnost Planinstva na podlagi naziva	41
4.6 Stopnja naziva in ocena Planinstva	42
4.7 Prosti čas in ocena predmeta Planinstvo	45
4.8 Prosti čas in organizacija šole v naravi	47
5. Razprava	48
5.1 Splošni podatki o strukturi anketirancev	48
5.2 Organizacija športnih dni in šol v naravi	49
5.3 Ocena anketirancev o predmetu Planinstvo in razprava o predpostavkah	50
5.4 Lastna ocena dejavnosti pri predmetu Planinstvo	52

6.	Sklep.....	54
7.	Viri	55
8.	Priloge	57

1. UVOD

Gore so že od nekdaj del zavesti slovenskega naroda. V času vojn so te nepremagljive trdnjave nudile zavetje, kasneje so bile prostor, ki je omogočal preživetje gorenjskim kmetom, danes pa postaja to kraj, ki nam daje različne možnosti za rekreacijo, sprostitvev, umetnost ... Nekaterim gore predstavljajo način življenja. V diplomskem delu želimo predstaviti program predmeta Planinstvo, ki se je izvajal na letni turi, zimski turi ter letni šoli v naravi (taboru). V podrobnejši predstavitvi bomo ugotovili, da predmet Planinstvo (poletni del, zimski del, taborjenje) ne vsebuje samo vsebin, ki se dotikajo gora, pač pa nudi študentom Fakultete za šport tudi širša znanja s področja dejavnosti v naravi ter znanj, ki lahko bistveno prispevajo h kvaliteti posameznikovega življenja. V tem vidimo priložnost, ki jo imajo študentje, da si pridobijo čim več teoretičnega in praktičnega znanja, ki ga lahko v bodoče prenesejo na svoje bližnje ter še posebej na učence in dijake v šolah, na katerih učijo. Predmet je obvezen za vse študente. Mnogi se prvič srečajo z vsebinami – teoretičnimi in praktičnimi, zato je nujno, da so študentje v času študija pripravljene sprejemati nova znanja, le-ta pa morajo biti predstavljena na primeren, strokoven in privlačen način. V diplomskem delu bomo analizirali odgovore, ki smo jih pridobili z anketnim vprašalnikom ter skušali ugotoviti, kako so bivši študentje, sedanji športni pedagogi, vrednotili predmet Planinstvo (poletni del, zimski del, taborjenje), koliko se sami v prostem času ukvarjajo s planinstvom ter kako so ocenili uporabnost vsebin pri svojem vsakodnevem delu v šoli, ki so jih spoznali pri predmetu.

1.2 Predmet Planinstvo (poletni del, zimski del, taborjenje)

V študijskem letu 2010/11 so na Fakulteti za šport, zaradi postopnega ukinjanja starega študijskega programa, prenehali z izvajanjem celotnega univerzitetnega študijskega programa Športna vzgoja. To pomeni, da vpis na ta študijski program ni bil mogoč, študentje Fakultete za šport pa se na podlagi Zakona o visokem šolstvu izobražujejo in končajo izobraževanje pod pogoji starih študijskih programov, ki so veljali pred uveljavitvijo tega zakona, vendar najdlje do izteka študijskega leta 2015/16 (Zakon o visokem šolstvu, 2006). Na Fakulteti za šport se bo na podlagi tega zakona izvajal tudi predmet Planinstvo (poletni del, zimski del, taborjenje), v nadaljevanju Planinstvo, ki pa se je prav tako postopoma začel ukinjati s študijskim letom 2010/11 zaradi uveljavitve novega študijskega programa ter uveljavitvi novega predmeta Planinstvo z nekaterimi dejavnostmi v naravi.

Predmet Planinstvo ima namen »usposobiti bodoče športne pedagoge za varno vodenje vseh oblik dejavnosti v naravi (pohodov in tur po sredogorju in visokogorju – poleti in pozimi, športnega plezanja, orientacijskih iger in tekmovanj, čolnarjenja po tekočih in mirnih vodah, gorskega kolesarjenja, rolanja in taborjenj) v okviru pedagoškega procesa, pa tudi izven šole v sodelovanju s Planinsko zvezo Slovenije in drugimi klubi ter športnimi zvezami« (Katedra za gorništvu, športno plezanje in aktivnosti v naravi »predmet – planinstvo«, 2011).

Po univerzitetnem študijskem programu Športna vzgoja se predmet izvaja v 2. in 3. letniku. V 2. letniku imajo študentje predmet Planinstvo – poletni del. Predmet je sestavljen iz teoretičnega in praktičnega dela s tem, da je za poučevanje v celoti namenjenih 55 ur, 20 ur predavanjem in 35 ur vajam. Predmet je ovrednoten s 4. kreditnimi točkami. V 3. letniku imajo študentje predmeta Planinstvo – taborjenje in Planinstvo – zimski del, ki vsak obsega 5 ur predavanj ter 35 ur vaj, to je skupno 40 ur. Vsak predmet je ovrednoten s 3. kreditnimi točkami. V 3. letniku imajo torej študentje skupno 80 ur poučevanja iz predmeta Planinstvo (Fakulteta za šport, 2009).

PREDMET PLANINSTVO MED TEORIJO IN PRAKSO

1.2.1 Planinstvo – poletni del

Teoretični del predmeta zavzema pester izbor znanja s področja gorništvaja in obravnava sledeče vsebine:

- zgodovina in nacionalni pomen gorništvaja, organiziranost Planinske zveze Slovenije, mednarodne povezave, sistem vzgoje in izobraževanja amaterskih kadrov,
- moralna, poklicna in pravna odgovornost,
- spoznavanje gorstev in gorniško izrazje, rastlinstvo in živalstvo, meteorologija,
- specifične poškodbe, gorska reševalna služba in sredstva za zvezo in sporazumevanje,
- vzgojno-izobraževalni smotri gorniške vzgoje, varstvo naravne in kulturne dediščine,
- zdravstvena in preventivna vrednost gorništvaja in dejavnosti v naravi,
- tehnična in osebna oprema, tehnika in taktika gibanja v gorah,
- osnovna in specialna kondicijska priprava ter pravilna prehrana,
- specifičnost dela s posameznimi skupinami ljudi: malčki, osnovnošolci, srednješolci, študentje, odrasli, starejši,
- vrhna tehnika in tehnike varovanja, nevarnosti v gorah in izbranih dejavnostih v naravi,
- taborjenje in bivak,
- narava in umetniška izraznost: literatura, poezija, glasba, slikarstvo, film, fotografija,
- organizacija in izvedba športnih dni in šole v naravi, zabavnih in kulturnih večerov (Fakulteta za šport, 2009).

Praktični del predmeta se izvaja v sklopu večdnevne visokogorske ture, ki poteka v Kamniško-Savinjskih Alpah ali Julijskih Alpah. Študentje imajo možnost izbora med različnimi visokogorskimi turami (skupinami) glede na težavnost oz. čas, v katerem poteka. S tem imajo možnost, da glede na svojo fizično pripravljenost oz. izkušnost sami izberejo zahtevnost, hkrati pa si izberejo visokogorsko turo, ki poteka v za njih primernem terminu. To predvsem koristi vrhunskim športnikom, ki se lahko udeležijo programa po koncu tekmovalne sezone. Vseeno se včasih zgodi, da študentje izbirajo skupino na podlagi prijateljskih vezi in

PREDMET PLANINSTVO MED TEORIJO IN PRAKSO

pozabijo na svojo fizično pripravljenost, kar posledično pomeni, da se mora vodja visokogorske ture prilagoditi skupini in spremeniti potek trase, če je to seveda mogoče. V primeru, da to ni mogoče pa je lahko fizična izčrpanost razlog za manjše zadovoljstvo udeležencev, zato je pravilen izbor še kako pomemben. Ne glede na to, katero visokogorsko turo si udeleženci izberejo, pa so vsi deležni sledečega programa, ki poučuje:

- tehniko in taktiko gibanja v gorskem svetu,
- nevarnosti v gorah in preventivno ravnanje,
- uravnavanje telesne toplote in zadovoljevanje telesnih potreb po tekočini; škodljivost kajenja in uživanja alkohola,
- osnove vrhne tehnike, metodika in tehnika varovanja na zahtevnejših gorskih poteh ter
- kodeks slovenskih gornikov (Fakulteta za šport, 2009).

Program je zasnovan tako, da dobijo udeleženci občutek večdnevnega bivanja v gorah. Sama priprava študentov na večdnevno turo pa se začne že doma. Omenili smo že telesno pripravo, poleg te pa sta pomembni tudi psihična priprava ter tehnična priprava in oprema. Pri slednji je za študente pomembno, da izberejo primerno obutev (čevlji morajo biti uhojeni, saj je s tem možnost nastanka žuljev manjša), nahrbtnik, oblačila, različne tehnične pripomočke ter prehrano. Obvezna oprema na visokogorski turi je čelada. Poleg že omenjenih sta kot priprava na izlet oz. visokogorsko turo pomembni še vsebinska in organizacijska priprava.

1.2.2 Planinstvo – taborjenje

Program se izvaja v ČŠOD Soča (Centru šolskih in občolskih dejavnosti) v Tolminu in je zasnovan v obliki večdnevne šole v naravi. V sklopu učnega procesa se obravnavajo sledeče vsebine:

- pomen, filozofija, vsebina, organizacija in izvedba šole v naravi,
- varovanje naravne in kulturne dediščine; čistoča okolja kot temelj ekološkega osveščanja,
- tehnika in metodika učenja orientiranja v naravi in osnov orientacijskega teka,

PREDMET PLANINSTVO MED TEORIJO IN PRAKSO

- tehnika in metodika učenja osnov čolnarjenja na tekoči vodi (kajak, kanu, gumenjak),
- športno plezanje (tehnika in metodika učenja osnovnih elementov),
- osnove gorskega kolesarjenja,
- osnove rolanja,
- narava kot športni objekt (elementarne igre v naravi, naravna trimska steza, terenske gibalne naloge, taborniške igre, vadbene ure športne vzgoje v naravi),
- šola preživetja v naravi (nočni pohod, bivak, taborni ogenj, priprava hrane),
- družabne in zabavne igre, organizacija in izvedba različnih tekmovanj – mnogobojev, literarno in likovno ustvarjanje, spoznavanje narave (cvetje, drevje, gobe) (Fakulteta za šport, 2009).

1.2.3 Planinstvo – zimski del

Program se izvaja na planini Na Kraju na Komni. Namen in cilj predmeta je usposobiti študente za varno vodenje tur po sredogorju in visokogorju v zimskem času. Na učnem procesu se podrobneje obravnavajo sledeče vsebine:

- tehnika in taktika gibanja pozimi v gorah (uporaba derez, cepina, smuči, vrvne ograje),
- nevarnosti, preventivno ravnanje in ukrepanje v primeru nezgod – sredstva in metode za iskanje zasutega pod plazom, improviziran transport ponesrečenca,
- orientacija v gorah pozimi, osnove bivakiranja,
- elementarne igre na snegu,
- vsebina, organizacija in izvedba športnega dne in/ali zimske šole v naravi (Fakulteta za šport, 2009).

Poudarek predmeta je predvsem na turnem smučanju. Burnik (2003) je zapisal, da je lahko turno smučanje v najširšem pomenu pomembno sredstvo športne vzgoje na vseh stopnjah šolanja. Meni, da ni le športna aktivnost, ampak da lahko z njim razvijamo tudi druge lastnosti, sposobnosti in vrednote, »zato v tej ali oni obliki ne bi smelo manjkati v nobenem sodobnem in kvalitetnem programu športne vzgoje« (Burnik, 2003). Program Turnega

PREDMET PLANINSTVO MED TEORIJO IN PRAKSO

smučanja je na Fakulteti za šport prisoten že od leta 1959. Od leta 1969 je tečaj turnega smučanja neprekinjeno vodil Silvo Kristan, pri tem pa so mu pomagali alpinisti in vodniki, praviloma študentje ali diplomanti Fakultete za šport. Meni, da je zasluga profesorja Kristana v tem, »da je predmet postal in ostal sestavni in nepogrešljivi del študijskega programa Fakultete za šport« (Burnik, 2003). Danes so bodoči športni pedagogi na vseh programih deležni vodenja s strani strokovno usposobljenih strokovnjakov, ki poleg zapisanih vsebin, pogosto s svojimi izkušnjami in znanjem še dodatno obogatijo učni proces. Študentje imajo tako možnost pridobitve širokega spektra znanj s področja gorništv, organizacije (npr. šoli v naravi) ter vodenja. Koliko znanja uspešno uporabijo v praksi in kasneje prenesejo na svoje varovance in bližnje, pa je v veliki meri odvisno od njihove osebne angažiranosti oz., kot je zapisal Malik (2009), se je na uspešno opravljanje nalog in tako tudi pridobivanja znanja potrebno »osredotočiti« in, kar je bistveno, »izkoriščati prednosti«. Tako tudi v našem primeru velja, da so bili pri pridobivanju znanja in kasnejši uporabi le-tega zagotovo uspešnejši študentje, ki so izkoristili prednosti pedagoškega procesa in so se bili sposobni osredotočiti med procesom pridobivanja posameznih znanj.

1.3 Gorništv v šoli

Na začetku se moramo vprašati, zakaj bi moralo biti gorništv na šoli? Na to vprašanje Kristan (1993) odgovarja s petimi temeljnimi razlogi:

1. **Logični razlog**, ki pravi, da je gorništv neločljivi del slovenske kulturne dediščine in slovenske narodne identitete in zato mora imeti ustrezno mesto v slovenskem vzgojno-izobraževalnem sistemu.
2. **Športno strokovni razlog**, ki temelji na poglavitnem smotru šolske športne vzgoje, ki pravi, da je mladega človeka treba izobraziti in vzgojiti, da bo šport sprejel kot posebno vrednoto in zato v vseh življenjskih obdobjih s športnimi vsebinami bogatil svoj prosti čas ter hkrati s tem ohranjal svoje psihofizično ravnotežje. Zato lahko zapišemo, da je gorniška vzgoja vzgoja za vse življenje.
3. **Gorništv je najbolj učinkovita neformalna oblika ekološke vzgoje**. Narava vedno bolj postaja vrednota zato ekološka vzgoja postaja nenadomestljiv del sodobnih vzgojno-izobraževalnih programov. Čustven, kulturn in spoštljiv odnos

PREDMET PLANINSTVO MED TEORIJO IN PRAKSO

do narave, pa se najlažje izoblikuje v pristnem stiku z naravo in veliko manj v učilnici.

4. **Preventivno-varnostni vidik.** Slovenija je alpska dežela, zato je pričakovati, da bo marsikdo zašel tudi v gorski svet. Ustrezna gorniška vzgoja lahko reši marsikatero življenje, saj bi brez temeljnih znanj in izkušenj obisk gora postal usoden.
5. **Obrambni vidik.** V zgodovini vojskovanja so gorniške izkušnje večkrat spremenile potek bojnih operacij. Kristan še meni, da je dobra gorniška vzgoja mladine najboljša priprava na morebitno agresijo. Zgodovinsko vlogo slovenskega gornštva z obrambnega vidika potrjuje tudi zapis Pipana (2011) v Planinskem vestniku, kjer navaja, da letos mineva stoletnica ustanovitve tako imenovanega »slovenskega planinskega polka«, ki je bil ustanovljen 1. marca 1911 s preoblikovanjem ljubljanskega domobranskega pehotnega polka št. 27 v gorsko enoto v kateri so služili slovenski fantje. Zapiše, da so te enote morale biti večče samostojnega delovanja in orientacije. »Ko niso bili na bojišču so se redno uril na plezalnih poligonih ali drugače izpopolnjevali alpinistična znanja«.

Kristan (1993) kritično obravnava učni načrt iz leta 1983, saj zapiše, da je po takratnem navodilu, da se poleg ene glavne športne zvrsti na športnem dnevu, organizira dejavnost še v dveh dopolnilnih športnih zvrsteh, možno povzeti, da so hoja, izletništvo, gornštvo in pohodništvo le dopolnilne dejavnosti, s katero učitelji lahko – ali pa tudi ne – dopolnijo osrednji vsebinski sklop. Nadaljnje meni, da je takšno nepremišljeno navodilo o športnih dnevih rodilo »nesprejemljivo prakso, pri kateri so izleti in pohodi največkrat zgolj nekakšno mašilo, ne pa ena od temeljnih vzgojno-izobraževalnih vsebin, ki naj bi jo učenci vgradili v svoj življenjski slog« (Kristan, 1993). V nadaljevanju meni, da na podlagi takšnega učnega načrta ni mogoče pričakovat kakovostnega pedagoškega dela na izseku, ki ga štejemo za kulturno dediščino in vrednoto. Zapiše, da to potrjuje tudi raziskava, ki je bila opravljena na Fakulteti za šport leta 1987, ki je pokazala sledeče rezultate:

- na razredni stopnji 6 %, na predmetni pa 8 % slovenskih osnovnih šol niti enega športnega dne ne nameni izletu ali pohodu;
- na razredni stopnji 35 %, na predmetni pa 41 % slovenskih osnovnih šol učencem ne posredujejo nobenih teoretičnih informacij s področja izletništva oz. gornštva;

PREDMET PLANINSTVO MED TEORIJO IN PRAKSO

- na razredni stopnji 37 %, na predmetni pa 55 % šol nima stalnega programa izletov, ki bi zagotavljali, da učenci načrtno in sistematično spoznajo hriboviti svet svoje bližnje in daljne okolice;
- na razredni stopni samo 16 %, na predmetni pa 20 % osnovnih šol spoznava svoje učence z lokalno vezno potjo (transverzalo) (Kristan, 1993).

Kristan (1993) meni, da glede na to, da nekatere šole na zastavljena vprašanja niso odgovorile, in da so vprašalnike izpolnjevali učitelji, ki naj bi izlete načrtovali, lahko sklepati, da je bilo dejansko stanje, kakršno je prikazala raziskava, še veliko slabše. Kot smernico za nov učni načrt zapiše, da pri opredelitvi splošnih vzgojno-izobraževalnih smotrov šolske športne vzgoje ne sme manjkati sledeči smoter, namreč, da se učenci »teoretično in praktično seznanijo z izletništvom oziroma gorništvom in se usposobijo za samostojno in varno udejstvovanje v tej prostočasni dejavnosti« (Kristan, 1993).

Na podlagi učnega načrta iz leta 2001 je jasno, da je gorništvu namenjenih več ur kot v preteklosti. V učnem načrtu za osnovne šole (Kovač in Novak, 2001) je zapisano, da morata biti v prvem triletju najmanj dva izleta. Eden od izletov naj bi bil zahtevnejši glede višine vzpetine in dolžine poti. Poleg tega pa je pri praktičnih vsebinah predvideno v tretjem razredu ekipno orientacijski pohod po označeni poti. Teoretične vsebine, ki naj bi jih učenci pridobili so osnovno izletniško znanje (obutev, oblačilo, nahrbtnik, pitje tekočine). V prvem razredu je to spoznanje okolice, po kateri poteka izlet in naravovarstveno ozaveščanje, v drugem in pa tretjem razredu pa se znanje pogloblja, saj naj bi učenci obravnavali tudi spoznavanje geografskih, zgodovinskih in naravoslovnih značilnosti območja, po katerem poteka izlet. Predvideno je tudi medpredmetno povezovanje in sicer v prvem razredu s predmetoma spoznavanjem okolja ter slovenščino, v drugem in tretjem pa spoznavanjem okolja, likovno vzgojo in slovenščino. Med dodatnimi vsebinami so predvideni izleti v programu Ciciban planinec. Izbira športa pa je prepuščena šoli oziroma učitelju, učencem predvsem glede na materialne in kadrovske pogoje ter tradicijo kraja. V drugem triletju se vsebine nadgrajujejo. Med dodatnimi vsebinami je v vseh razredih predviden program Mladi planinec, izbira športa je prepuščena šoli oziroma učitelju ali učencem, predvsem glede na materialne in kadrovske pogoje ter tradicijo kraja. V učnem načrtu so po razredih predvidene sledeče praktične in teoretične vsebine:

➤ **za 4. razred:**

PREDMET PLANINSTVO MED TEORIJO IN PRAKSO

- Praktične vsebine: Dva izleta na višjo razgledno vzpetino. Orientacijski pohod po označeni poti.
- Teoretične vsebine: Varnost na izletih in pohodih: oblačilo, nahrbtnik, tempo hoje, prehrana, pitje tekočine. Določitev strani neba s pomočjo sonca in ure. Varovanje narave (spoznavanje narave, skrb za čistočo okolja, ravnanje v naravi). Osnove prve pomoči pri praskah in žuljih. Kulturen in spoštljiv odnos do narave. Povezava z naravoslovjem in tehniko ter družbo.

➤ **za 5. razred:**

- Praktične vsebine: Dva izleta na višjo razgledno vzpetino – eden od teh naj bo zahtevnejši pohod.
- Teoretične vsebine: Nevarnost v gorah. Vpliv hoje na organizem. Spoznavanje okolice s pomočjo karte. Kulturen in spoštljiv odnos do narave. Povezava z naravoslovjem in tehniko ter družbo.

➤ **za 6. razred:**

- Praktične vsebine: Dva izleta na višjo razgledno vzpetino – eden od njih je zahtevnejši pohod po poti, označeni z rdeče belimi oznakami.
- Teoretične vsebine: Nevarnost v gorah. Vpliv hoje na organizem, določitev strani neba s pomočjo sonca in ure, spoznavanje okolice s pomočjo karte. Prva pomoč pri praskah, žuljih, pikih žuželk, zaščita pred insekti. Kulturen in spoštljiv odnos do narave. Povezava z geografijo, zgodovino in naravoslovjem (Kovač in Novak, 2001).

Nadgrajevanje praktičnih in teoretičnih vsebin se nadaljuje tudi v tretjem triletju saj so predvidene sledeče vsebine po razredih:

➤ **za 7. razred:**

- Praktične vsebine: Najmanj en pohod na novo, bolj oddaljeno izletniško točko.
- Teoretične vsebine: Tempo hoje, pitje tekočine in termoregulacija. Vpliv hoje na organizem. Spoznavanje okolice s kart. Varovanje narave (skrb za čistočo okolja, ravnanje v naravi). Kulturen in spoštljiv odnos do narave. Povezava z geografijo in naravoslovjem.

PREDMET PLANINSTVO MED TEORIJO IN PRAKSO

➤ za 8. razred:

- Praktične vsebine: Najmanj en zahtevnejši pohod po opisani poti. Gibanje v naravi po opisu.
- Teoretične vsebine: Tempo hoje, pitje tekočine in termoregulacija. Vpliv hoje na organizem. Spoznavanje okolice s pomočjo karte. Varovanje narave, skrb za ohranitev naravne in kulturne dediščine. Prva pomoč pri praskah, ranah, žuljih, udarninah (oteklinah) in pikih žuželk, zaščita pred insekti. Povezava z biologijo, geografijo in zgodovino.

➤ za 9. razred:

- Praktične vsebine: Najmanj en zahtevnejši pohod po možnosti v predalpski ali alpski svet.
- Teoretične vsebine: Tempo hoje, pitje tekočine in termoregulacija. Vpliv hoje na organizem. Spoznavanje okolice s pomočjo karte. Varovanje narave, skrb za ohranitev naravne in kulturne dediščine. Povezava z biologijo, geografijo in zgodovino (Kovač in Novak, 2001).

Naj zapišemo, da je bil letošnje leto učni načrt za osnovno šolo posodobljen. V tem učnem načrtu so popravki predvsem slogovni, razlika pa je tudi v izrazoslovju saj nov učni načrt uporablja izraz pohod namesto izlet, itd. V posodobljenem učnem načrtu so teoretične vsebine enake za posamezno triletno obdobje, tako je npr. v drugem triletju zapisano, da so teoretične vsebine, ki jih moramo obravnavati sledeče: »Nevarnosti v gorah. Varnost na pohodih: oblačilo, obutev, nahrbtnik, tempo hoje, prehrana, pitje tekočine. Prva pomoč pri praskah, žuljih, pikih žuželk, zaščita pred insekti. Vpliv hoje na organizem. Varovanje narave (spoznavanje narave, skrb za čistočo okolja, ravnanje v naravi). Določitev strani neba s soncem in uro, spoznavanje okolice ob zemljevidu« (Kovač idr., 2011).

Osnovna šola lahko ponudi tri enoletne predmete, ki so šport za zdravje, izbrani šport ter šport za sprostitev. V slednjega sodita pohodništvo in gornišstvo. Namen izbirnih predmetov naj bi bil po navedbah Kovač in Novak (2001) »spoznavanje novih športov, ki jih v obveznem šolskem programu ni mogoče izvajati, so pa z vidika športno-rekreativnih učinkov pomembni za kakovostno preživljanje prostega časa v vseh življenjskih obdobjih.« Praktične vsebine predvidevajo (Kovač in Novak, 2001) pohode, ki naj bi bili po možnosti v predalpski ali

PREDMET PLANINSTVO MED TEORIJO IN PRAKSO

alpski svet ter orientacijo v naravi. Teoretične vsebine, ki naj bi jih učenci osvojili so tempo hoje, pitje tekočine in termoregulacija, vpliv hoje na organizem, varovanje narave, skrb za ohranitev naravne in kulturne dediščine in prva pomoč pri praskah, ranah, žuljih, udarninah (oteklinah) in pikih žuželk, zaščita pred mrčesom. Raven znanja, ki jo pričakujemo od učencev je, da poznajo vpliv hoje na organizem, nevarnosti v gorah in znajo nuditi prvo pomoč.

V posodobljenem učnem načrtu za gimnazije je pohodništvo omenjeno med cilji za prvi in drugi letnik. Predvideno so sledeče praktične in teoretične vsebine:

- Praktične vsebine: Najmanj en daljši pohod na leto v sredogorje, po lažjih ali srednje težkih poteh v visokogorje, če je mogoče po delu ene izmed veznih poti; orientacijski pohod ob pomoči karte, kompasa in smernega kota.
- Teoretične vsebine: Odgovornost za kulturni odnos do narave; gorništvo kot del slovenske narodne identitete; tehnika hoje, taktika pohoda, orientiranje v naravi; nevarnosti v gorah in načini ravnanja ob morebitni nesreči, varna oprema. Povezava z geografijo, biologijo in likovno umetnostjo (Križnik in Purkat, ur., 2008).

V tem, posodobljenem učnem načrtu za gimnazije se pohodništvo omenja še pri programu izbirnih športov. Pri ostalih srednješolskih učnih načrtih so predvidene enake praktične in teoretične vsebine, zato na tem mestu ne bomo navajali vseh.

1.4 Šola v naravi

V diplomskem delu nas zanima tematika šole v naravi, predvsem s planinsko (gorniško) vsebino. Bodoči pedagogi skozi učni program predmeta Planinstvo, dobijo zadostno mero praktičnih in teoretičnih znanj za organizacijo šole v naravi, zato je pričakovati, da bodo znanja uporabili v poklicnem delu (v OŠ, SŠ, itd.).

Šola v naravi je po mnenju Kristana (1998) »opredeljena kot posebna vzgojno-izobraževalna oblika, katere bistvo je v tem, da cel razred ali več vzporednic odide za nekaj časa v neko

PREDMET PLANINSTVO MED TEORIJO IN PRAKSO

naravno, čim manj urbano okolje zunaj kraja stalnega bivanja (k morju, reki, jezeru, v gozd, gore, zasneženo naravo in podobno), kjer se v posebnih okoliščinah in po posebnem vzgojno-izobraževalnem programu nadaljuje smotrno pedagoško delo.« Kristan (1998) meni, da zato »taborjenje ne ustreza tistemu, kar razumemo pod imenom šola v naravi. Sinonim za taborjenje je šotorjenje. Za šotorjenje oziroma taborjenje je značilno bivanje pod šotori«. S tem je natančno določeno strokovno poimenovanje šole v naravi, s katerim se vsi strokovnjaki ne strinjajo in še vedno uporabljajo izraz tabor, kar pa Kristan (1998) zavrača in natančno določa, da naj bo šola v naravi »tisto, kar je del rednega pedagoškega procesa določenega razreda«. Navaja, da je razlika med šolo v naravi in taborom v tem, da se za šolo v naravi »prekine redni pouk na sedežu šole in se nadaljuje v drugem kraju, tabor pa, da »imenujemo interesno dejavnost skupine učencev različnih starosti, ki jo navadno organiziramo v počitnicah«. Mnenja o tem koliko časa naj bi potekala šola v naravi so različna, dejstvo pa je, da so šole pri organizaciji omejene predvsem s finančnega vidika ter z vidika daljše odsotnosti profesorjev športne vzgoje, kar pomeni, da je potrebno za njih priskrbeti nadomeščanja, zato največkrat ne organizirajo šol v naravi, ki so daljše od petih dni. Celarjeva (2001) meni, da lahko najlažje zadostimo vsem ciljem ravno na planinskih taborih. »Navadno trajajo ti tabori od štiri do pet dni in jih realiziramo v petem, najpogosteje pa v šestem razredu. Na taborih organiziramo razna predavanja o življenju v naravi, o alpinističnih podvigih, varnosti v gorah in reševalnih akcijah«. Po mnenju Kristana (1998) bi šola v naravi morala trajati 7 dni. Meni, da je primeren termin od nedelje do nedelje, s tem da dopoldne pripotujemo in učence razdelimo po sobah ter popoldne opravimo vse potrebne priprave za naslednji dan. Takšen termin je primeren še posebej pozimi, ker se s prihodom v nedeljo izognemo gneči na smuču. Meni tudi, da je pet dnevna šola v naravi primerna predvsem za drugi in tretji razred, ko učence želimo postopno pripraviti na daljšo odsotnost od doma in na zahtevnejši vzgojno-izobraževalni program v kasnejših letih. Poudarek šole v naravi naj bi bil predvsem na športno vzgojnem-izobraževalnem program zato je po mnenju Kristana (1998), pet dni zagotovo premalo. Meni, da v tako kratkem času gibalnega znanja ni mogoče dobro utrditi. Smiselno je, da v šoli v naravi poučujemo tiste športne vsebine katerih učenci niso deležni med rednim poukom. Cilj naj bo učence navdušiti za gibanje in športno dejavnost, ki jih bo bogatila tudi v kasnejšem obdobju.

Gorniška šola v naravi je, poleg zimske in poletne šole v naravi, priložnost, da učence oz. dijake obogatimo za nepozabno izkušnjo, hkrati pa priložnost, da jim podamo najrazličnejše učne vsebine, ki jim bodo prišle prav tudi kasneje v odraslem življenju. Kristan (1998) meni,

PREDMET PLANINSTVO MED TEORIJO IN PRAKSO

da naj bo takšna šola v naravi organizirana vsaj v sredogorju, tako da učenci spoznajo in doživijo veličastnost gorskega sveta, še bolje pa bi bilo, če bi potekala v predalpske oz. alpskem svetu. Meni, da za tovrstno šolo v naravi velja »bolje premalo kot preveč«, saj morajo učenci hojo v gore vzljubiti, kar pa lahko dosežemo le s skrbno odmerjenim telesnim naporom. Za bivališče izberemo udobnejši kraj z dobrim dostopom zaradi dostave opreme. Za pristnejše doživetje pa bi bilo potrebno izvesti program v bolj odmaknjenih in prvobitnih bivališčih kot so šotori, planšarija, bivaki,..., kar pa je včasih težko izvedljivo predvsem zaradi velikosti skupin in potreb logistike. Celarjeva (2001) pa meni, da je zanimivo dejstvo, da pri učencih ni večjih težav z vztrajnostjo, in da so učenci veliko bolj motivirani in raje hodijo, če so učitelji navdušeni pohodniki. To naj bi veljalo tudi pri uspešnosti izvedbe šole v naravi, saj je največkrat uspeh odvisen prav od učiteljev, ki jo organizirajo. Pri vsebinah, ki jih ponudimo v šoli v naravi z gorniško vsebino seveda nismo nujno omejeni le na hojo, pač pa lahko ponudimo najrazličnejše vsebine kot so kajakaštvo, kolesarjenje, plezanje, orientacija, konjenišтво, lokostrelstvo,..., se pravi predvsem tiste vsebine, ki jih učenci oz. dijaki nimajo možnosti spoznati med rednim poukom.

Burnik (2003) meni, da so redke šole, ki imajo možnost organizirati zimsko šolo v naravi s turno smučarsko vsebino. Meni, da je vzrokov zato več:

- specialna oprema, ki je relativno draga,
- pomanjkanje interesa med učenci in dijaki,
- pomanjkanje interesa med učitelji,
- slabo smučarsko znanje,
- zahtevni pogoji dela v gorskem svetu v zimskih razmerah, itd.

Vseeno meni, da lahko vse vsebine profesorji športne vzgoje vključijo v zimsko šolo v naravi s programom alpskega smučanja, saj si potrebno znanje pridobijo v času študija na Fakulteti za šport. Burnik (2003) meni, da lahko v vsaki zimski šoli v naravi športni pedagog otrokom predstavi in pokaže opremo za turno smučanje, vključno s cepinom in derezami. Meni, da se lahko ob primerni organizacijski in tehnični pripravi otroci »seznanijo z vrvno tehniko (izdelavo vozlov, samovarovanje, vrvna ograja, itd.), naredijo iglu, ali drugo obliko zasilnega zavetišča, sondirajo namišljen plaz, se naučijo uporabljati plazno žolno, naredijo zasilna nosila ali vleke, postavijo skulpture iz snega, itd.«. Meni, da lahko v ustreznih pogojih naredijo tudi krajšo turo. Vse te vsebine, ki jih Burnik (2003) navaja, pa so vsebine, ki jih

PREDMET PLANINSTVO MED TEORIJO IN PRAKSO

študentje obravnavajo na zimski turi v Koči pod Bogatinom, na Planini na Kraju, zato je pričakovati, da ne bi smeli imeti težav pri podajanju znanja otrokom v šoli v naravi.

1.5 Planinstvo in prosti čas

Eno izmed vprašanj v anketi, ki jo diplomsko delo obravnava je bilo: »Ali se v prostem času ukvarjate z aktivnostmi s področja planinstva?« Glede na to, da bomo v diplomskem delu ugotavljali v kolikšni meri vpliva ukvarjanje učiteljev športne vzgoje s planinstvom v prostem času, na različne dejavnike v šoli v kateri poučujejo (podrobneje v ciljnih in hipotezah), bomo na kratko predstavili katere naj bi bile različne aktivnosti s katerimi se lahko ukvarjajo profesorji športne vzgoje, in ki jih ne nazadnje obravnavamo tudi pri predmetu Planinstvo na FŠ. Predpostavljamo, da bomo kakšno »aktivnost« namerno ali nenamerno izpustili. Naj še zapišemo, da se na tem mestu ne bomo ukvarjali s terminološko pravilnostjo uporabe besede planinstvo, saj že nekaj časa na to temo potekajo razprave in bomo le to prepustili strokovnjakom, sami pa se bomo za temelj predstavitve »aktivnosti« vzeli program predmeta Planinstvo, ki smo ga predstavili v poglavju Predmet Planinstvo (poletni del, zimski del, taborjenje).

1.5.1 Aktivnosti s področja planinstva

Menimo, da bi temu kar želimo zapisati najbolj ustrežal angleški termin »outdoor activities«, ki vključuje »vse športne zvrsti, ki se odvijajo v naravi izven urbanih naselij« (Kristan, 1993). Tako lahko zapišemo, da med te aktivnosti, po katerih smo tudi spraševali v anketi, sodijo:

- planinarjenje oz. hoja v gore in pešačenje,
- športno plezanje in alpinizem,
- turno smučanje,
- orientacija v naravi,
- veslanje po divjih in mirnih vodah ter
- kolesarjenje.

PREDMET PLANINSTVO MED TEORIJO IN PRAKSO

Slovenija je dežela v kateri se je mogoče vsakodnevno ukvarjati z vsemi zgoraj zapisanimi aktivnostmi. Zaradi bližine in relativno lahke dostopnosti gora, ima planinarjenje posebno mesto v zgodovini slovenskega naroda. Naj samo zapišemo, da je bilo Slovensko planinsko društvo ustanovljeno že leta 1893, njegova naslednica pa je Planinska zveza Slovenije (Rotovnik, ur., 2005). Poleg vsega praktičnega znanja, ki ga lahko profesorji športne vzgoje, ki se ukvarjajo s planinarjenjem v prostem času, prenesejo na svoje varovance, pa vpliva hoja v gore predvsem na planinske vrednote. Te vrednote pomagajo vzgajati otroke v zavedanju, da so gore »odprt prostor ne glede na socialne, narodnostne, rasne, spolne ali katere koli razlike med obiskovalci« (Rotovnik, ur., 2005). Po mnenju Peršolje gibanje v gorah ni samo telesna aktivnost pač pa tudi »vir etičnih, estetskih, poučnih, raziskovalnih, kulturnih in duhovnih vrednot«, zato je vsak obisk gora »nenadomestljiv prispevek k naši splošni izobrazbi, razgledanosti in osebni rasti« (Rotovnik, ur., 2005). Poleg planinarjenja oz. hoje v gore bi bilo po našem mnenju potrebno omeniti tudi pešačenje oz. angleško »hiking«, ki pomeni, kot sta zapisala Seaborg in Dudley (1994), iti na daljši pohod v želji po zadovoljstvu in vadbi, ter »backpacking«, kar pomeni, da na pohod vzameš s seboj vso opremo, ki jo potrebuješ za to, da lahko prenočiš v naravi. Hoja po divjini je po mnenju Longa (2003) ena izmed prednosti in užitkov, ko se zavemo svojega potenciala. Meni, da hoja v gore zahteva »iskreno in realistično oceno lastnih moči in omejitev in vse-življenjski razvoj v številnih različnih situacijah« (Long, 2003). Pri hoji po hribovitem svetu se pojavljajo novi izzivi in včasih se zgodi, da je potrebno premagati kakšen zahtevnejši predel in se običajni pohodnik prelevi v plezalca. Z izzivi in avanturami, ki jih predstavlja gora se s časoma planinec, ko pridobi nove izkušnje in znanja, spremeni v plezalca in včasih v alpinista. Menimo, da lahko profesor športne vzgoje, ki je šel skozi proces, ki ga opisujemo, lažje ponudi znanja učencem oz. dijakom kot nekdo, ki le občasno zahaja v gore. Pozimi, ko sneg prekrije gorovja, se marsikdo odpravi na t.i. turno smučanje. Burnik (2003) je zapisal, da je zimski vzpon na goro »gorniško dejanje, ki ga dopolnimo z doživljanjem zimske pokrajine in smučanjem po samotnih, nedotaknjenih in včasih se zdi neskončnih zasneženih prostranstvih v dolino«, meni, da za ljubitelje gora in smučanja ne more biti lepšega doživetja. Orientiranje v naravi je bilo od nekdaj pomemben dejavnik preživetja. V času, ko še ni bilo elektrike je kmet poznal vsako ped svojega posestva v popolni temi, ne da bi se izgubil. Orientacija je bila pomembna tudi v vojskovanju, danes pa je sestavni del aktivnosti, ki se odvijajo v naravnem okolju. Po mnenju Rotovnika in Glavnika (2006) je orientacija v gorskem svetu za vodnika PZS ena izmed »najpomembnejših veščin, ki jih mora obvladati, saj jo potrebuje tako rekoč na vsakem izletu, pohodu ali turi« (Rotovnik, ur., 2006). V zadnjem času so vedno bolj popularni

PREDMET PLANINSTVO MED TEORIJO IN PRAKSO

tekmovalni športi kot je orientacijski tek in pustolovska tekmovanja (adventure racing), kjer je poznavanje orientiranja v naravi sestavni del tekmovanj. Poleg najrazličnejših športov s katerimi se lahko v prostem času ukvarjajo profesorji športne vzgoje, med aktivnosti, ki jih omenjamo zagotovo sodi veslanje na divjih in mirnih vodah. Slovenija je dežela s številnimi povodji, ki so idealen kraj za aktivnosti kakršno je veslanje. Učitelj, ki je večč veslanja bo zagotovo želel navdušiti svoje varovane za to dejavnost. Zadnja dejavnost, za katero menimo, da je v Sloveniji razširjena in sodi v aktivnosti, ki jih navajamo, je kolesarjenje. Maher (2004) piše, da so bili časi, ko je mislil, da ne obstaja nič drugega kot gore, in da je škoda prostih dni in počitnic za kaj drugega kot za obisk visokih vrhov, potem pa ga je življenje prisililo, da je takšna razmišljanja prerastel in ugotovil, da je hribovit in gričevnat svet skupaj z ravninami še kako primeren za popotovanja s kolesom. Kolesarjenje ponuja poleg užitka in rekreacije tudi možnost za spoznavanje tradicije in zgodovine kraja in domovine, ki je polna naravnih in kulturnih lepot.

Iz zapisanega ugotavljamo, da imamo v Sloveniji idealne možnosti za ukvarjanje z najrazličnejšimi dejavnostmi, ki so na tak ali drugačen način povezane s planinstvom. V nadaljevanju bomo ugotavljali, kakšna je povezanost med znanjem, ki ga lahko profesorji športne vzgoje pridobijo na Fakulteti za šport in z lastno angažiranostjo v prostem času, ter koliko potem dejansko v praksi (na šoli kjer poučujejo) podajajo znanja in izkušnje s področja planinstva.

2. CILJI IN HIPOTEZE

2.1 Cilji

V diplomskem delu smo si zastavili sledeče cilje:

1. ugotoviti kako učitelji ocenjujejo predmet Planinstvo, koliko se ukvarjajo z aktivnostmi s področja planinstva in v kolikšni meri podajajo znanja s področja planinstva v šoli v kateri poučujejo;
2. ugotoviti ali so učitelji z višjim strokovnim nazivom bolje ocenili predmet Planinstvo in ali je imela vsebina predmeta Planinstvo pomemben vpliv na njihovo dosedanje delo;
3. ugotoviti kako so učitelji športne vzgoje ocenili dejavnosti (letna tura, zimska tura, taborjenje), ki se poučujejo na Fakulteti za šport v okviru predmeta Planinstvo ter kako je to povezano s strokovnim nazivom, ki ga imajo;
4. ugotoviti v kolikšni meri vpliva pogostost ukvarjanja s planinstvom v prostem času na oceno vpliva predmeta Planinstvo na njihovo dosedanje delo;
5. ugotoviti ali učitelji športne vzgoje na šoli organizirajo šole v naravi (taborje) s planinsko vsebino in koliko je to odvisno od njihove osebne aktivnosti.

2.2 Hipoteze

V diplomskem delu smo postavili sledeče hipoteze:

H1: Učitelji športne vzgoje, ki imajo višji naziv menijo, da je bila vsebina predmeta Planinstvo (poletni del, zimski del, taborjenje) pomembnejša za njihovo dosedanje delo in so jo bolje – višje ocenili kot tisti, ki imajo nižji naziv oz. so brez naziva.

H2: Učitelji športne vzgoje, ki imajo višji naziv, bolje ocenjujejo dejavnosti (letna tura, zimska tura, taborjenje), ki se poučujejo na Fakulteti za šport kot tisti, ki imajo nižji naziv.

PREDMET PLANINSTVO MED TEORIJO IN PRAKSO

H3: Učitelji športne vzgoje, ki se sami pogosto in občasno ukvarjajo s planinstvom v prostem času, bolje ocenjujejo dejavnosti in vsebino predmeta Planinstvo (letna tura, zimska tura, taborjenje), ki se poučujejo na Fakulteti za šport kot tisti, ki se ne ukvarjajo s planinstvom v prostem času.

H4: Učitelji športne vzgoje, ki se sami pogosto in občasno ukvarjajo s planinstvom v prostem času, bolj pogosto organizirajo šole v naravi (tabore) s planinsko vsebino kot tisti, ki se ne ukvarjajo s planinstvom v prostem času.

3. METODE DE LA

3.1 Vzorec anketirancev

V raziskavi je sodelovalo 109 učiteljev športne vzgoje, 50 moškega spola in 59 ženskega spola, ki učijo na različnih šolah v enajstih statističnih regijah po Sloveniji (natančen opis izbora je vpisan v poglavju 3.3).

3.2 Vzorec spremenljivk

- a) spol
 - b) stopnja izobrazbe
 - c) delovno mesto
 - d) delovna doba v vzgoji in izobraževanju
 - e) naziv
 - f) regija
-
- 1. stopnja pomembnosti predmeta Planinstva za dosedanje delo
 - 2. organizacija športnih dni
 - 3. organizacija šol v naravi
 - 4. ocena znanj s področja planinstva
 - 5. ukvarjanje s planinstvom v prostem času
 - 6. licenca vodnikov PZS

Podrobnosti so opisane v vprašalniku (priloga 1).

3.3 Organizacija zbiranja podatkov

Podatke smo zbirali s pomočjo anketnega vprašalnika, ki smo ga dali anketirancem na 23. mednarodnem strokovnem posvetu Društva športnih pedagogov Slovenije, ki je potekal novembra 2010, ter preko spletne ankete, ki je potekala od 6.12. 2010 do 4.1. 2011. Na posvetu športnih pedagogov smo razdelili vprašalnike med 79 profesorjev športne vzgoje od katerih jih je vrnilo vprašalnik 46, preko spleta pa smo poslali vprašalnik 386 anketirancem od katerih jih je na postavljena vprašanja odgovorilo 60. Anketo smo dali v izpolnitev še 3 športnim pedagogom na področju gorenjske statistične regije. Anketni vprašalnik je bil zasnovan na podlagi vprašalnika, ki ga je sestavila Pavla Kovačič leta 2004 (osebna komunikacija, november 2010). Sestavili smo vprašalnik iz dveh delov. V prvem delu smo spraševali po podatkih vprašancev (spol, stopnjo izobrazbe, delovno mesto, delovna doba v vzgoji in izobraževanju, naziv ter regija), v drugem delu pa smo zastavili 8 vprašanj, ki so se nanašala na mnenja vprašancev. Vprašalnik je bil anonimen.

3.4 Metode obdelave podatkov

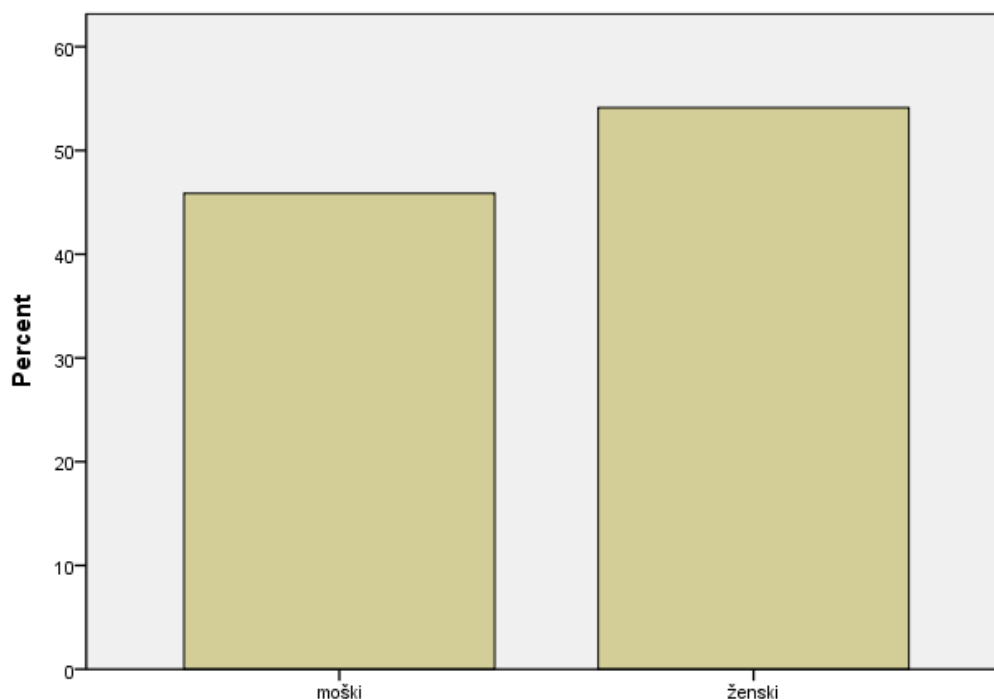
Podatke smo obdelali s pomočjo programov PASW Statistics in Microsoft Excel 2003. Za dobljene rezultate smo izračunali osnovne statistične parametre ter naredili primerjavo med posameznimi odgovori, s katerimi smo potrdili oz. ovrgli izbrane hipoteze. Pri obdelavi podatkov smo za ordinalne spremenljivke uporabili Somersov D koeficient. Za zavračanje oz. potrjevanje hipotez pa smo uporabili 5 % stopnja tveganja. Povezanost spremenljivk je grafično prikazana s strukturnimi stolpi.

4. REZULTATI

V nadaljevanju bomo predstavili rezultate raziskave.

4.1 Struktura vprašanih

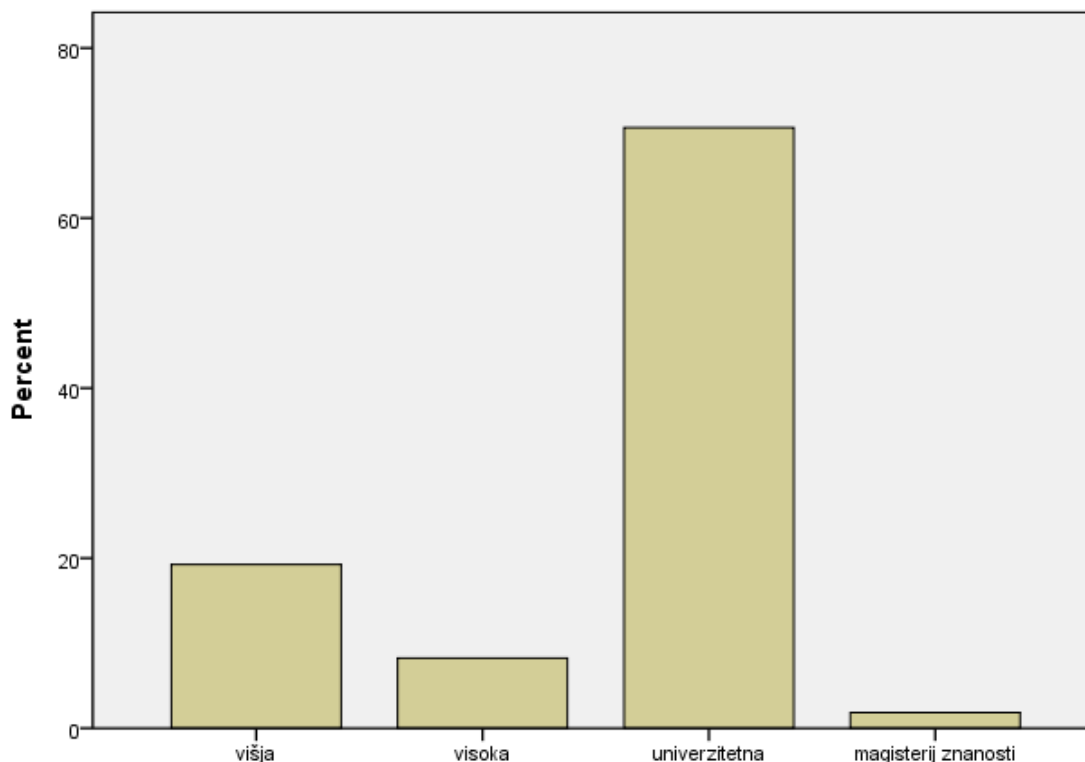
Ugotovili smo, da je na postavljena vprašanja odgovorilo 109 oseb, 54,1 % ženskega in 45,9 % moškega spola.

Slika 1. Struktura vzorca anketirancev po spolu.

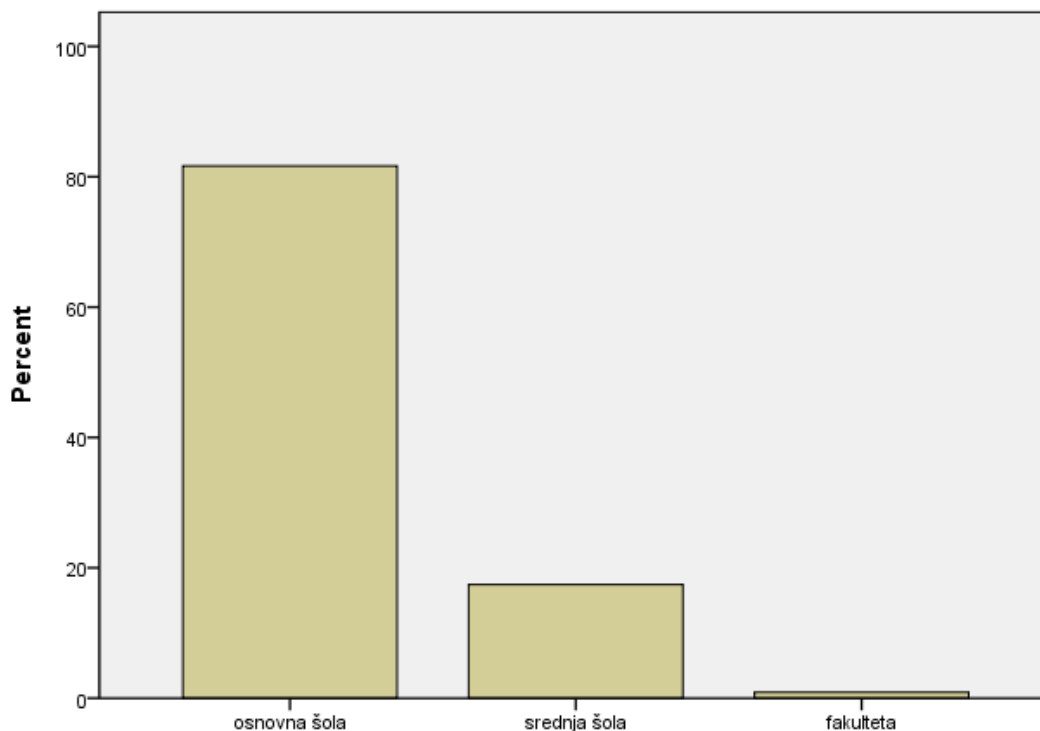
Vprašanci imajo 70,6 % univerzitetno izobrazbo, sledi višja izobrazba z 19,6 %, 8,3 % jih ima visoko izobrazbo, 1,8 % vprašanih pa ima magisterij znanosti.

PREDMET PLANINSTVO MED TEORIJO IN PRAKSO

Slika 2. Struktura vzorca anketirancev glede na izobrazbo.

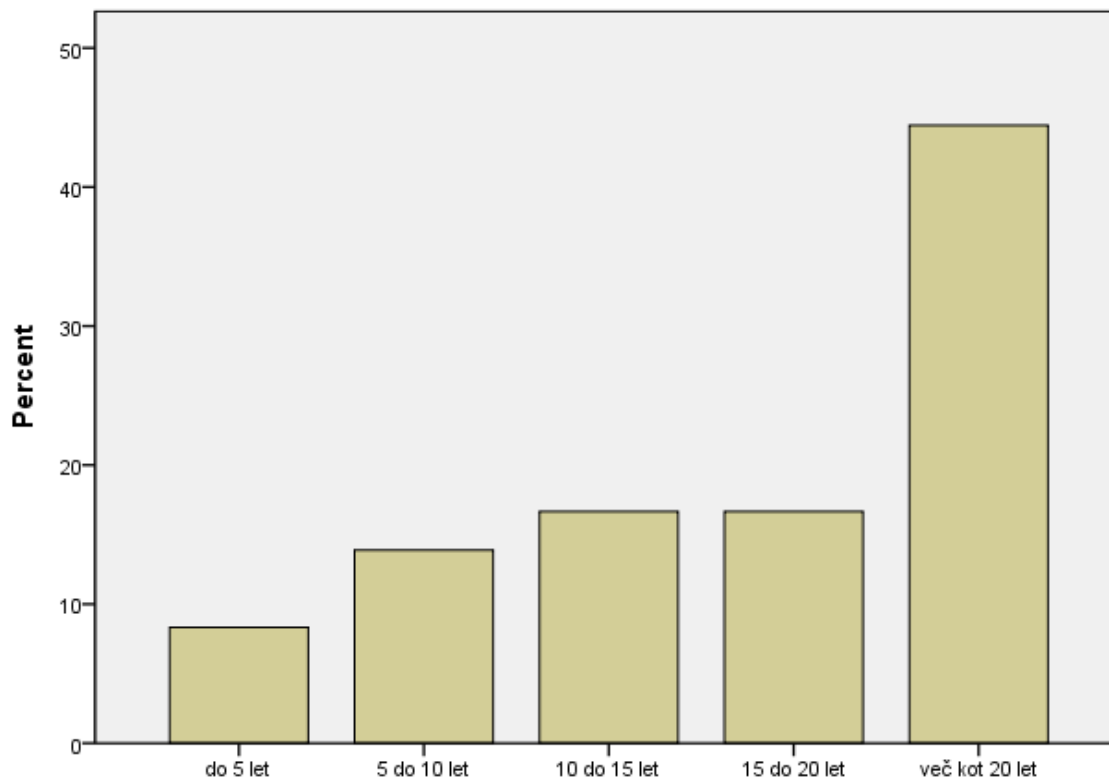
Kar 81,7 % vprašanih profesorjev športne vzgoje je zaposlenih v osnovni šoli. Razen enega, ki je zaposlen na fakulteti, so ostali zaposleni v srednji šoli.

Slika 3. Struktura vzorca anketirancev glede na mesto zaposlitve.

PREDMET PLANINSTVO MED TEORIJO IN PRAKSO

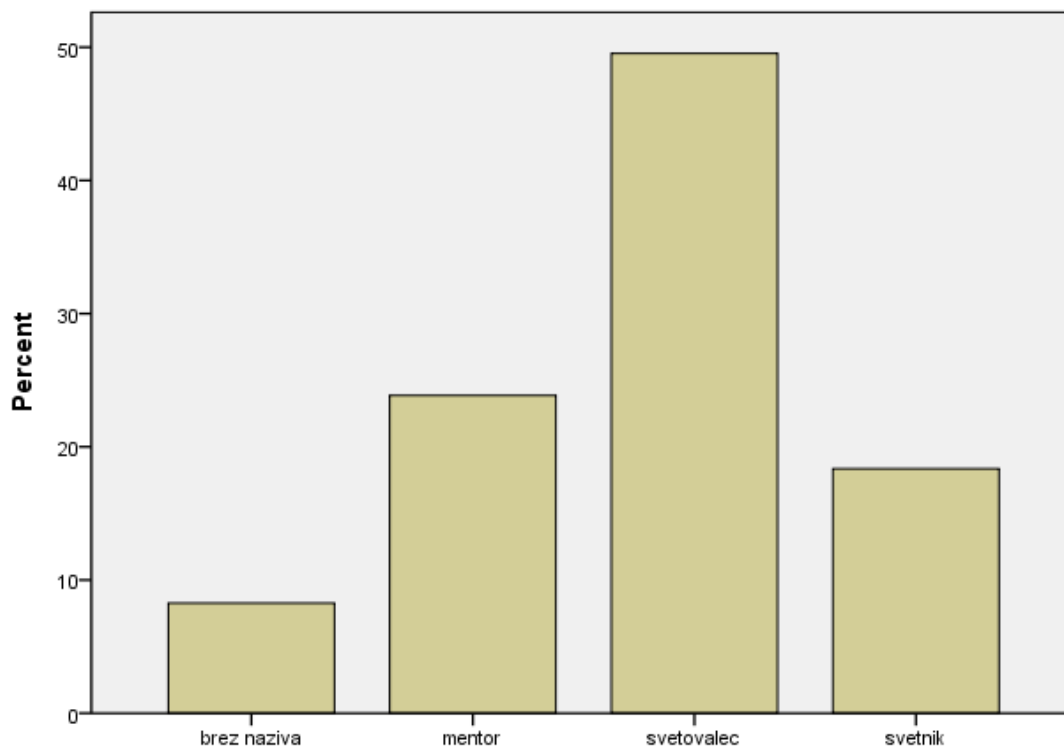
Od vseh vprašanih ima delovno dobo daljšo od 20 let kar 44,4 %. 16,7 % jih dela od 15 do 20 let, prav toliko odstotkov pa tudi od 10 do 15 let. Manj, 13,9 % jih ima delovno dobo od 5 do 10 let, 8,3 % pa do 5 let.

Slika 4. Struktura vzorca anketirancev glede na delovno dobo.

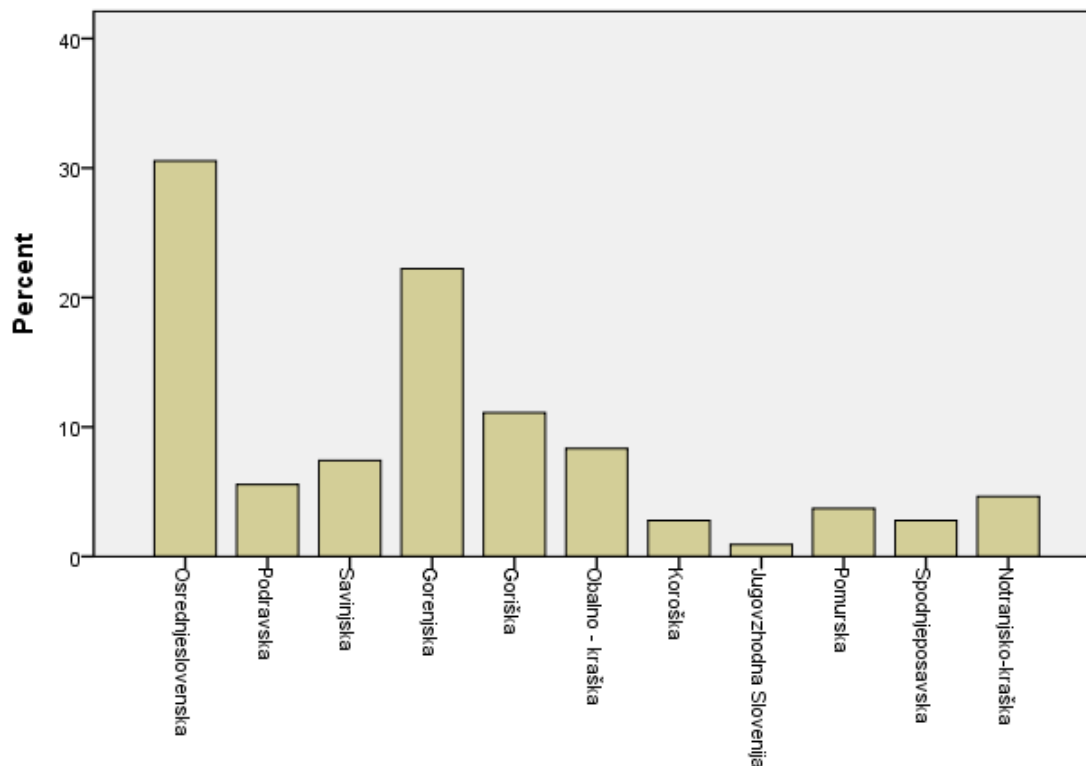
Brez naziva je 8,3 % vprašanih, kar je enako kot tistih, ki imajo delovno dobo krajšo od 5 let. To je logično, saj le ti ne morejo pridobiti naziva prej kot v petih letih. 23,9 % vprašanih ima naziv mentor, 49,5 % vprašanih ima naziv svetovalec, 18,3 % pa svetnik.

PREDMET PLANINSTVO MED TEORIJO IN PRAKSO

Slika 5. Struktura vzorca anketirancev glede na strokovni naziv.

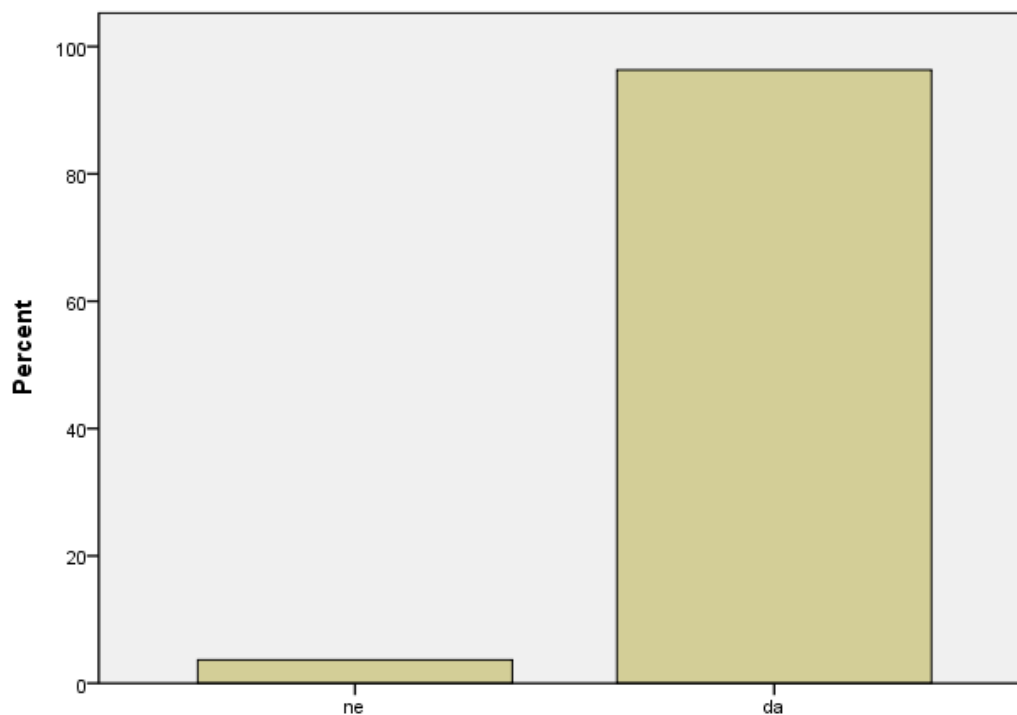
30,6 % vprašanih poučuje v osrednjeslovenski statistični regiji, sledi gorenjska z 22,2 % ter goriška z 11,1 %. V obalno – kraški regiji poučuje 8,3 % vprašanih. Iz ostalih statističnih regij prihaja 27,8 % vprašanih.

Slika 6. Struktura vzorca anketirancev glede na regijo v kateri poučujejo.

4.2 Rezultati o organizaciji planinske dejavnosti v šoli

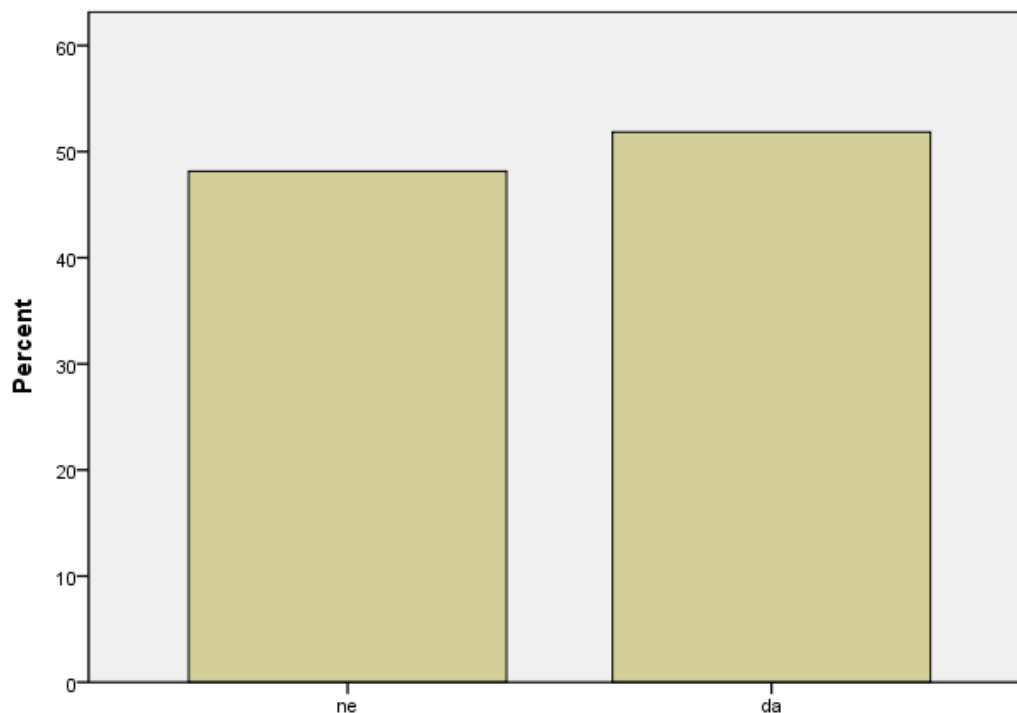
Na vprašanje ali na šoli, na kateri so zaposleni, organizirajo športne dneve s planinsko vsebino jih je 96,3 % odgovorilo pritrdilno. V uvodu smo ugotovili, da je organizacija planinskih športnih dni obvezna na podlagi učnega načrta, zato ugotavljamo, da 3,7 % šol ne spoštuje teh določil. Kot vzrok, zakaj ne organizirajo športnih dni je bil najbolj pogost odgovor, da je dejavnost prenevarna.

Slika 7. Struktura vzorca organizacije športnih dni.

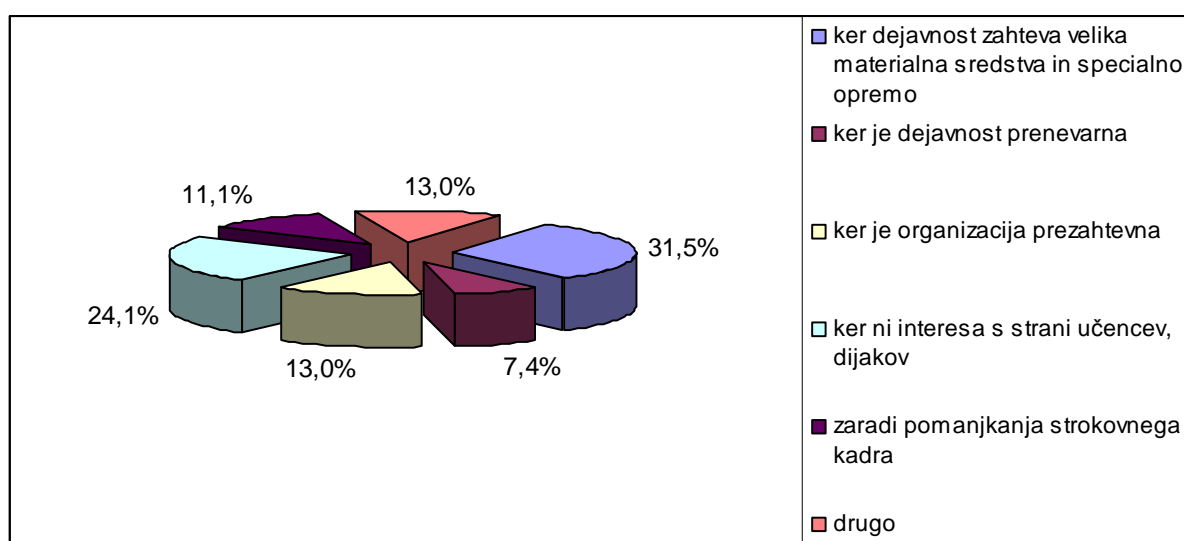
Na vprašanje ali na šoli, na kateri so zaposleni, organizirajo šole v naravi s planinsko vsebino jih je 51,4 % odgovorilo, da organizirajo, 47,7 % pa, da ne organizirajo. Eden na vprašanje ni odgovoril.

PREDMET PLANINSTVO MED TEORIJO IN PRAKSO

Slika 8. Struktura vzorca organizacij šol v naravi s planinsko vsebino.

Vzroki za to, da ne organizirajo ŠVN so bili različni. Na spodnjem prikazu vidimo, da jih največ (31,5 %) meni, da dejavnost zahteva velika materialna sredstva in specialno opremo. Ostali podatki so razvidni iz prikaza. Pod drugo so zapisali, da že imajo zimsko in poletno šolo v naravi, da hodijo v ČŠOD in sami ne organizirajo ŠVN, zaradi pomanjkanja finančnih sredstev, dva pa nista navedla razloga.

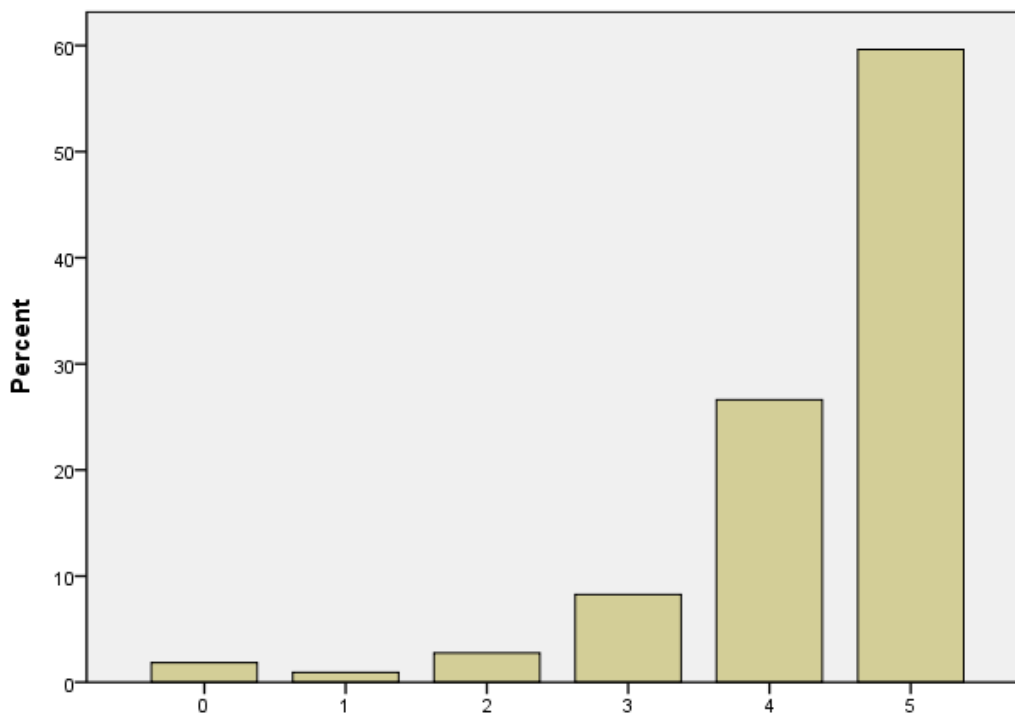

Slika 9. Delež razlogov zakaj ne organizirajo ŠVN s planinsko vsebino.

4.3 Ocena predmeta Planinstvo

Profesorje športne vzgoje smo spraševali kako pomembna se jim zdijo znanja, ki so jih tekom študija pridobili na posameznih področjih pri predmetu planinstvo, ki zajema tri področja (letna tura, zimska tura – turno smučanje in taborjenje) in jih danes lahko uporabljajo pri svojem pedagoškem delu. Odgovarjali so tako, da so pri posamezni dejavnosti imeli možnost dati oceno od 1 do 5, s tem da je bila ocena 1 najmanj pomembna 5 pa najbolj pomembna ocena.

Pri ocenjevanju letne ture jih je kar 59,6 % dalo najvišjo oceno 5. 26,6 % je ocenilo predmet z oceno 4, 8,3 % z oceno 3, 2,8 % z oceno 2 in le 0,9 % z oceno 1. 1,8 % jih ni ocenilo predmeta Planinstvo – poletni del. Na podlagi rezultatov lahko zapišemo, da so predmet Planinstvo – poletni del v večini ocenili odlično.

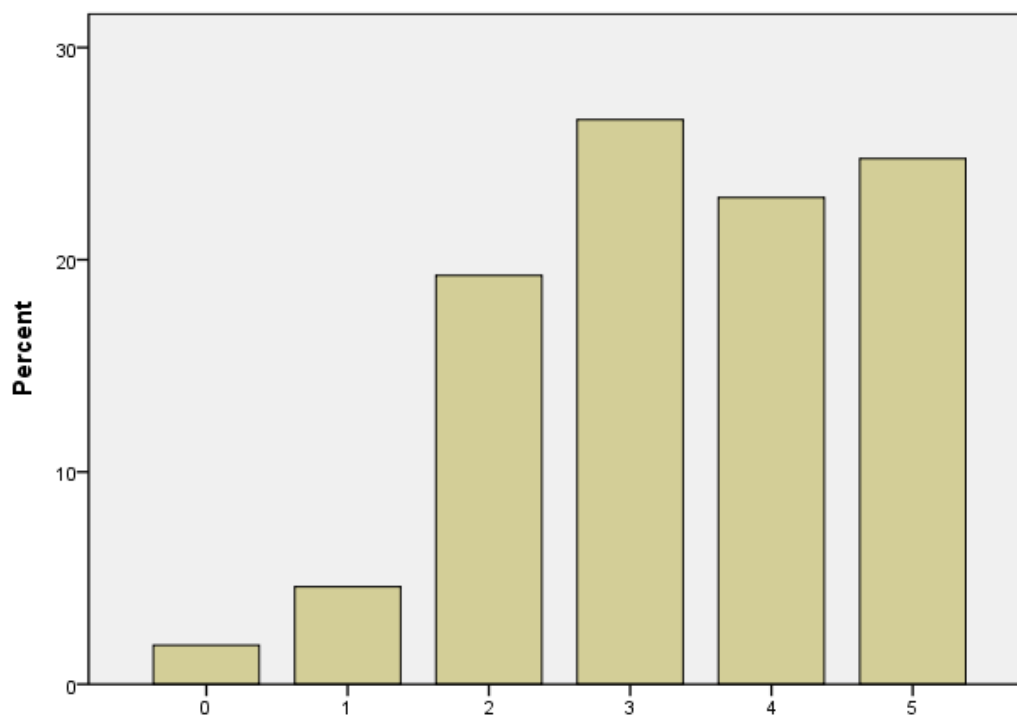

Slika 10. Ocena pomembnosti pridobljenih znanj s področja letne ture.

Ocene za Planinstvo – zimski del, se v primerjavi s Planinstvom – poletni del, nekoliko razlikujejo. Največ jih je predmet ocenilo z oceno 3 in sicer 26,6 % vprašanih. 24,8 % jih je ocenilo predmet z oceno 5. 22,9 % z oceno 4. 19,3 % z oceno 2 in 4,6 % z oceno 1. Tudi tukaj ji 1,8 % ni podalo ocene. Ugotavljamo, da so vsebine predmeta Planinstvo – zimski del

PREDMET PLANINSTVO MED TEORIJO IN PRAKSO

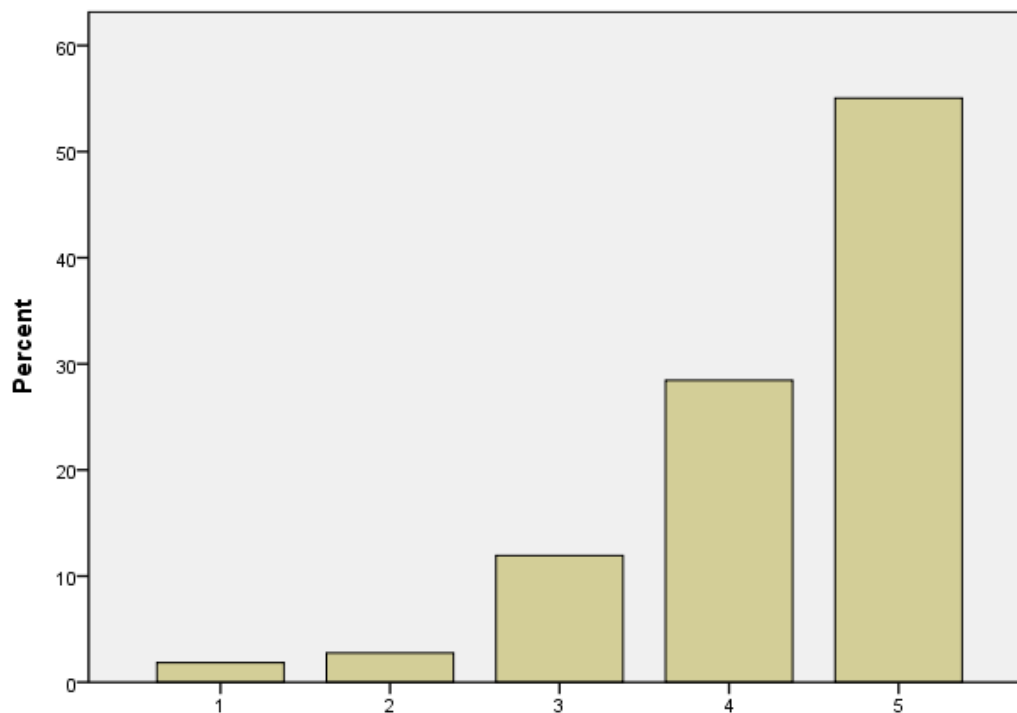
ocenili nekoliko slabše kot Planinstvo – poletni del, vseeno pa ugotavljamo, da je bil predmet pozitivno ocenjen.

Slika 11. Ocena pomembnosti pridobljenih znanj s področja zimska ture – turno smučanje.

Predmet Planinstvo – taborjenje so bivši študenti Fakultete za šport v večini s 55 %, ocenili z oceno 5. 28,4 % jih meni, da si predmet zasluži oceno 4, 11,9 % oceno 3, 2,8 % oceno 2 in le 2,8 % oceno 2. 1,8 % jih ni podalo ocene.

PREDMET PLANINSTVO MED TEORIJO IN PRAKSO

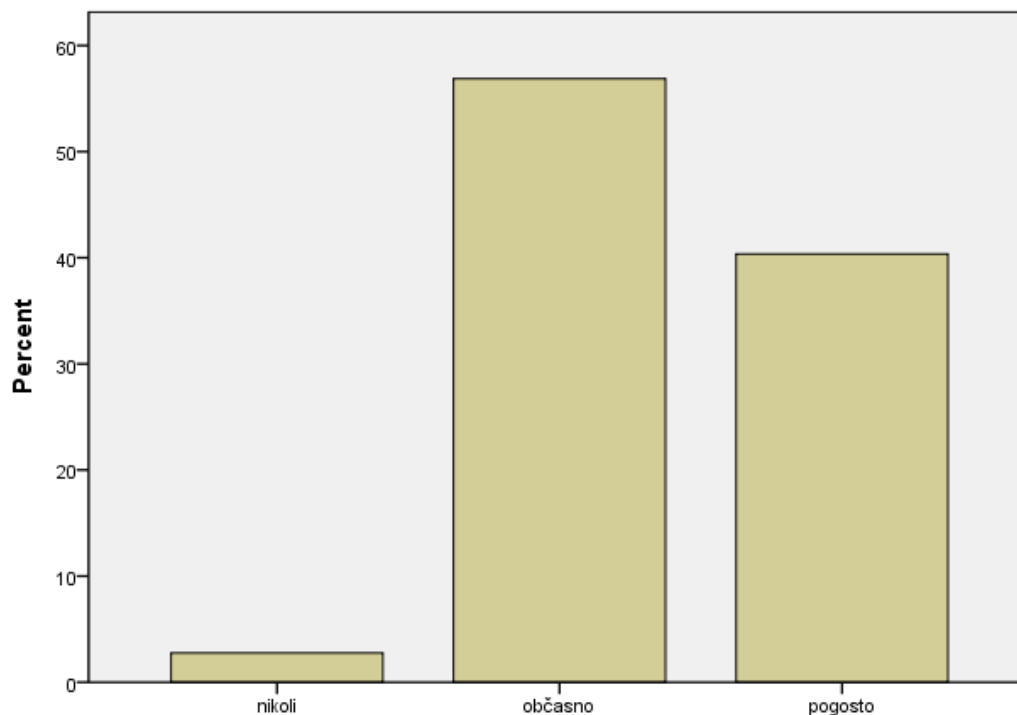

Slika 12. Ocena pomembnosti pridobljenih znanj s področja taborjenja.

4.4 Ukvarjanje s planinstvom v prostem času in licenca PZS

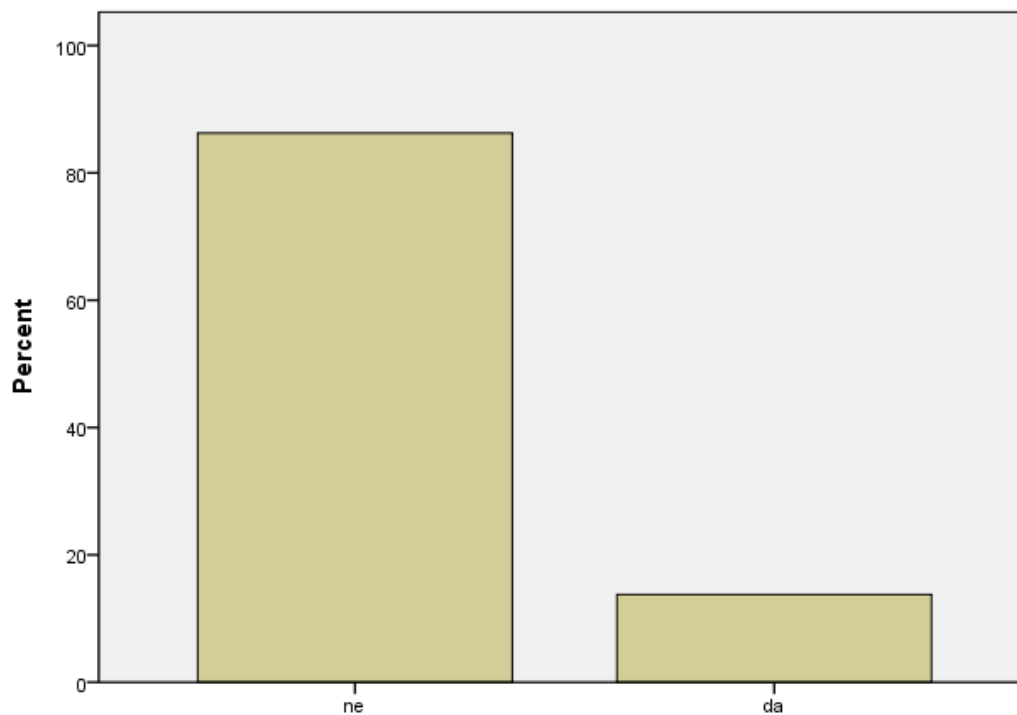
Anketirance smo spraševali, če se v prostem času ukvarjajo z aktivnostmi s področja planinstva. Da se pogosto ukvarjajo jih je odgovorilo 40,4 %, da se ukvarjajo občasno 56,9 % in nikoli 2,8 % vprašanih.

PREDMET PLANINSTVO MED TEORIJO IN PRAKSO

Slika 13. Aktivnosti s področja planinstva v prostem času.

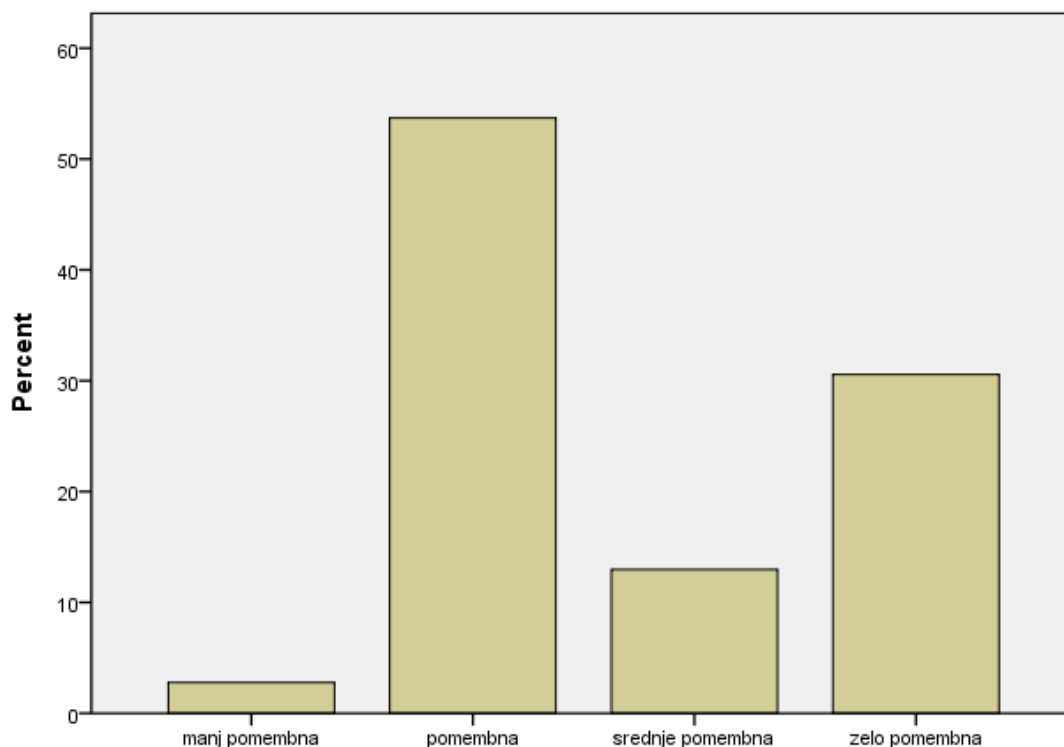
Nazadnje smo spraševali po tem ali imajo katero od licenc vodnikov PZS (Planinske Zveze Slovenije), in če jih imajo, kje so jih pridobili. Na vprašanje jih je 86,2 % odgovorilo, da nimajo nobene licence PZS in le 13,8 % jih je odgovorilo, da licenco imajo.

Slika 14. Licence za vodnika PZS.

4.5 Pomembnost Planinstva na podlagi naziva

V prvi hipotezi smo domnevali, da učitelji športne vzgoje, ki imajo višji naziv, menijo da je bila vsebina predmeta Planinstvo pomembnejša za njihovo dosedanje delo kot tisti, ki imajo nižji oz. so brez naziva. Na vprašanje ali se vam zdi, da je bila vsebina predmeta Planinstvo pomembna za vaše sedanje delo, so v 53,7 % odgovorili, da se jim zdi pomembna, da je srednje pomembna jih meni 13 %, da je zelo pomembna jih meni kar 30,6 %, in da je manj pomembna le 2,8 % vprašanih (slika 15).

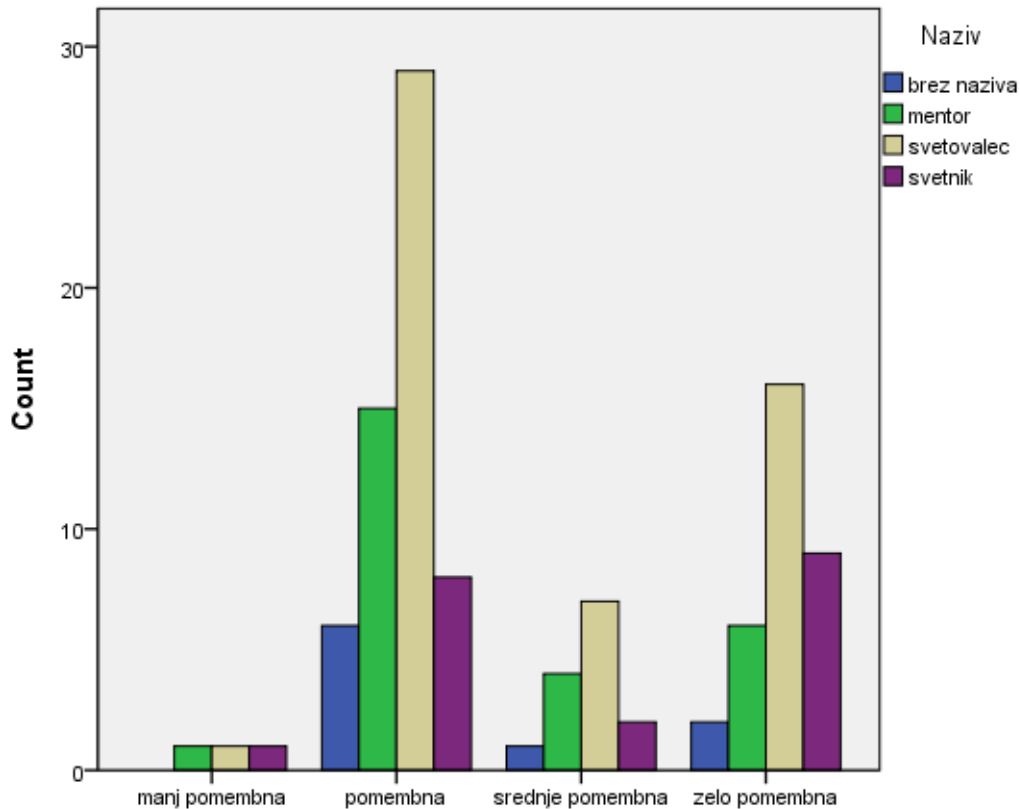

Slika 15. Pomembnost predmeta planinstvo.

Iz slike 16 niso razvidne razlike v mnenju po posameznih nazivih. Da je planinstvo manj pomembno menijo en svetnik, en svetovalcec in en mentor. Da je planinstvo pomembno meni 8 svetnikov, 29 svetovalcev, 15 mentorjev ter 6 vprašanih brez naziva. Da je planinstvo srednje pomembno menita 2 svetnika, 7 svetovalcev, 4 mentorji in 1 brez naziva. Da je planinstvo zelo pomembno meni 9 svetnikov, 16 svetovalcev, 6 mentorjev in 2 brez naziva. Za preverjanje hipoteze, da stopnja naziva, ki ga imajo profesorji športne vzgoje vpliva na oceno pomembnosti vpliva predmeta Planinstvo na njihovo dosedanje delo, smo izračunali Somersov D koeficient. Ugotovili smo, da vrednost Somersovega D koeficienta znaša 0,11

PREDMET PLANINSTVO MED TEORIJO IN PRAKSO

($p=0,18$), kar pomeni nizko, pozitivno, vendar statistično neznačilno stopnjo povezanosti, zato ne moremo trditi, da stopnja naziva, ki ga imajo profesorji športne vzgoje ne vpliva na oceno pomembnosti vpliva predmeta planinstvo na njihovo dosedanje delo v celotni populaciji, le na vzorcu nam tega ni uspelo dokazati. Hipotezo zavračamo, vendar dopuščamo možnost, da bi bili rezultati v celotni populaciji lahko drugačni.

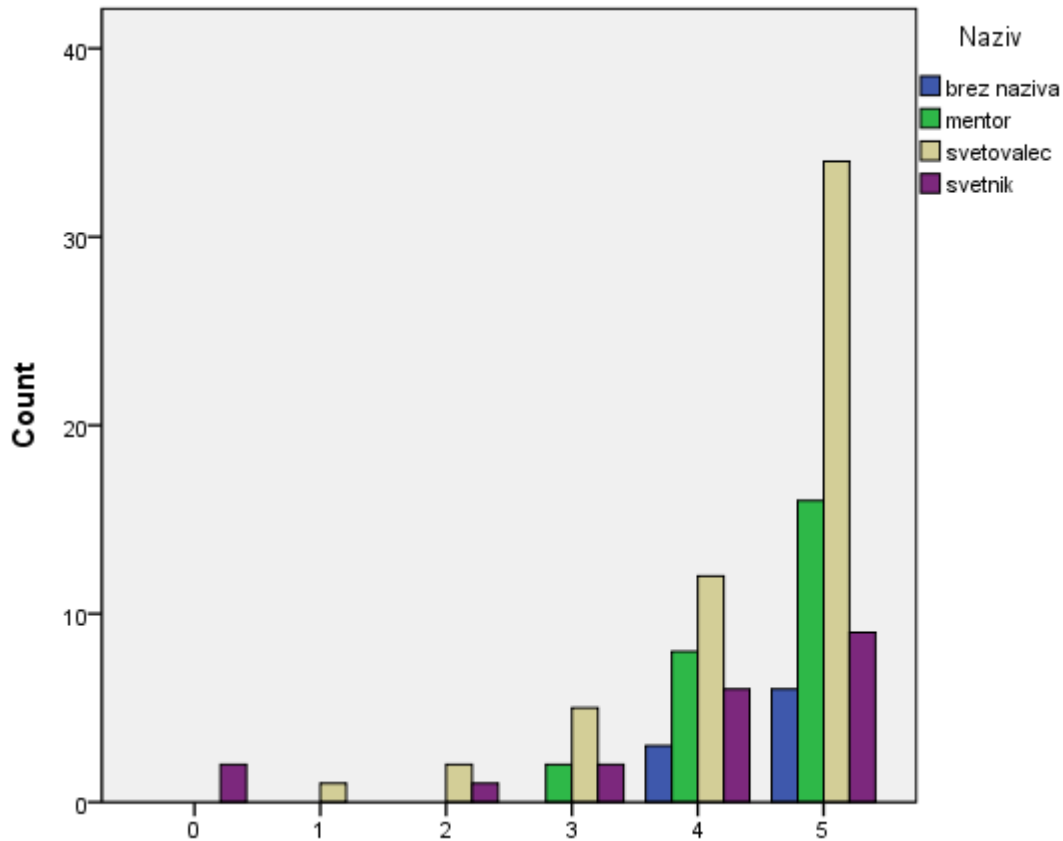

Slika 16. Ocena pomembnosti vpliva predmeta planinstvo na njihovo dosedanje delo glede na strokovni naziv učitelja.

4.6 Stopnja naziva in ocena Planinstva

V drugi hipotezi trdimo, da učitelji športne vzgoje, ki imajo višji naziv, bolje ocenjujejo dejavnosti (letna tura, zimska tura, taborjenje), ki se poučujejo na Fakulteti za šport kot tisti, ki imajo nižji naziv. Hipotezo preverimo za letno turo, zimsko turo ter taborjenje.

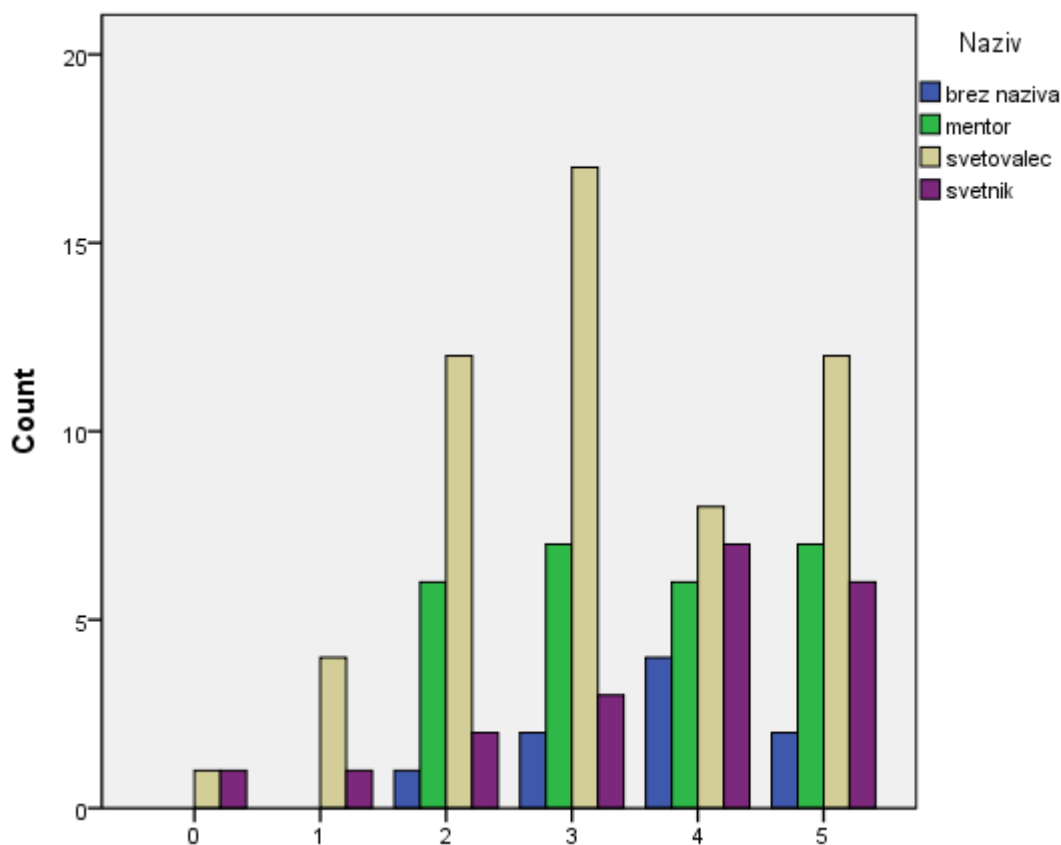
PREDMET PLANINSTVO MED TEORIJO IN PRAKSO

Slika 17. Ocena letne ture glede na stopnjo naziva

Za preverjanje hipoteze, da stopnja naziva, ki ga imajo profesorji športne vzgoje vpliva na oceno dejavnosti (letna tura) pri predmetu Planinstvo, smo izračunali Somersov D koeficient. Ugotovili smo, da vrednost Somersovega D koeficienta znaša $-0,12$ ($p=0,12$), kar pomeni nizko, negativno, vendar statistično neznačilno stopnjo povezanosti, zato ne moremo trditi, da stopnja naziva, ki ga imajo profesorji športne vzgoje ne vpliva na oceno dejavnosti pri predmetu Planinstvo v celotni populaciji. Na vzorcu nam tega ni uspelo dokazati zato hipotezo sicer zavračamo, vendar dopuščamo možnost, da bi bili lahko rezultati v celotni populaciji drugačni.

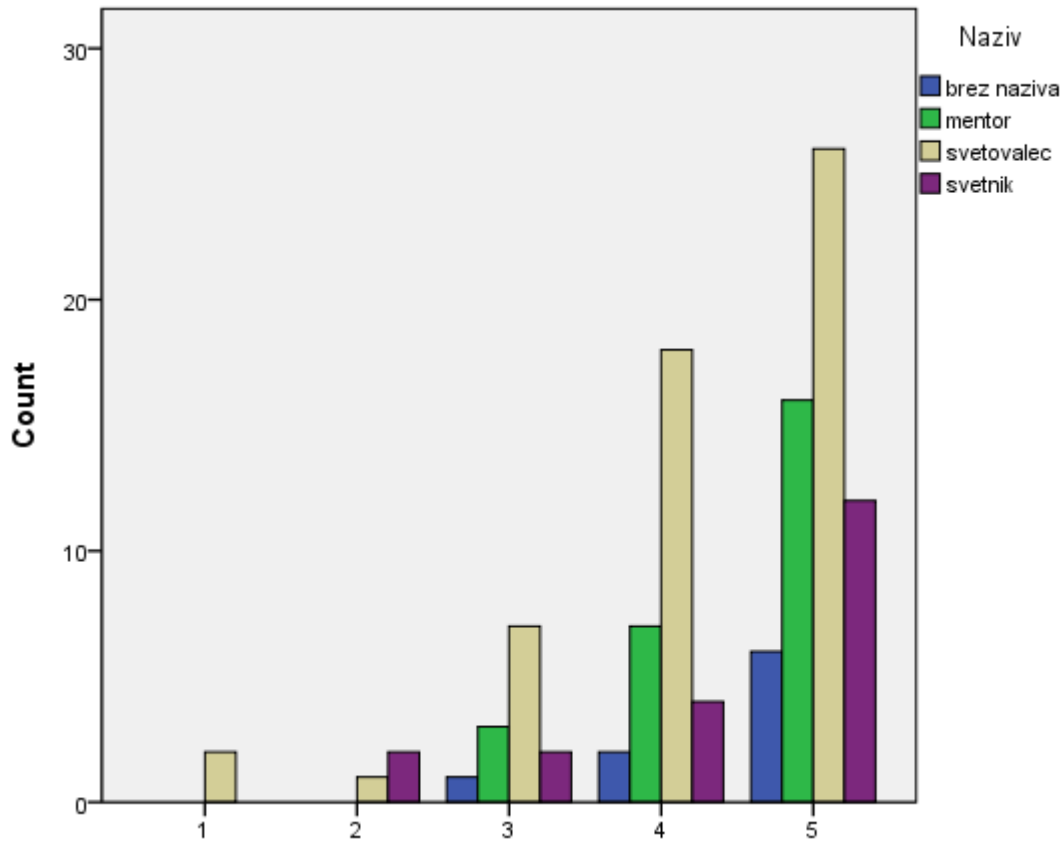
PREDMET PLANINSTVO MED TEORIJO IN PRAKSO

Slika 18. Ocena zimske ture glede na stopnjo naziva

Pri preverjanju hipoteze, da stopnja naziva, ki ga imajo profesorji športne vzgoje vpliva na oceno dejavnosti (zimska tura) pri predmetu Planinstvo, smo izračunali Somersov D koeficient. Ugotovili smo, da vrednost Somersovega D koeficienta znaša $-0,026$ ($p=0,76$), kar pomeni nizko, negativno, vendar statistično neznačilno stopnjo povezanosti, zato ne moremo trditi, da stopnja naziva, ki ga imajo profesorji športne vzgoje ne vpliva na oceno dejavnosti pri predmetu Planinstvo v celotni populaciji. Na vzorcu nam tega ni uspelo dokazati zato hipotezo sicer zavračamo, vendar dopuščamo možnost, da bi bili lahko rezultati v celotni populaciji drugačni.

PREDMET PLANINSTVO MED TEORIJO IN PRAKSO

Slika 19. Ocena taborjenja glede na stopnjo naziva

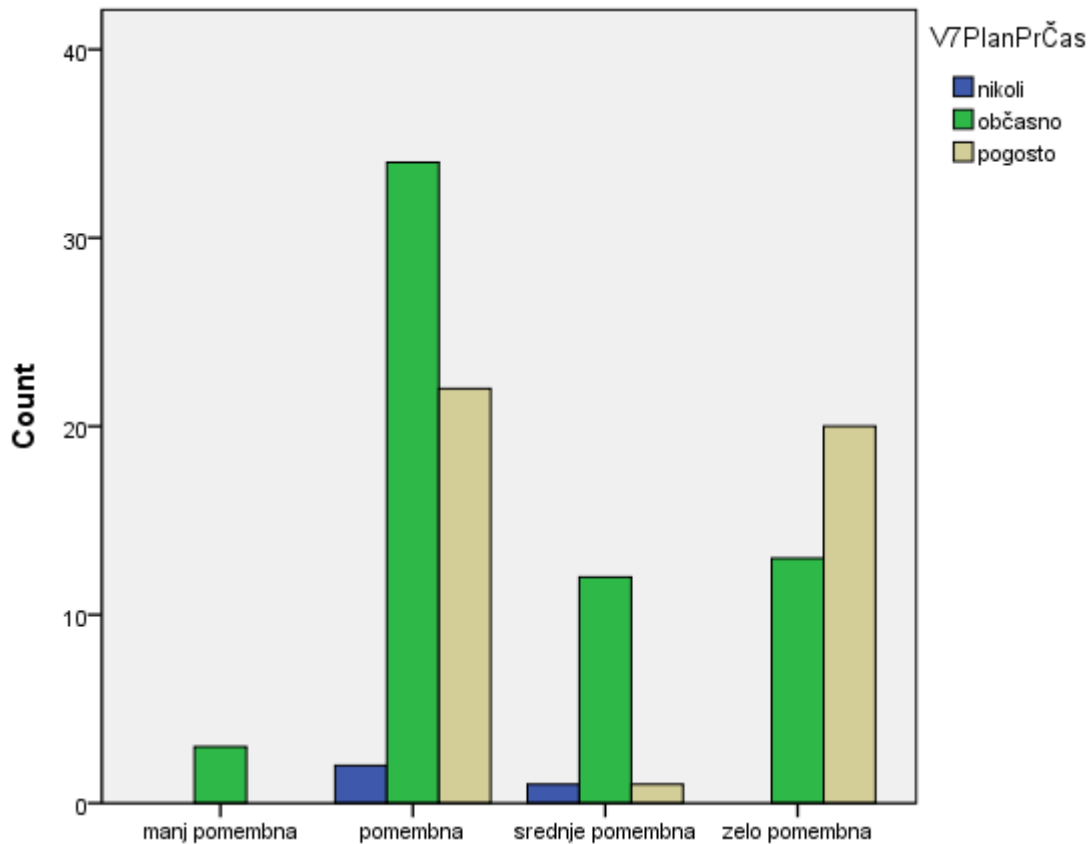
Za preverjanje hipoteze, da stopnja naziva, ki ga imajo profesorji športne vzgoje vpliva na oceno dejavnosti (taborjenje) pri predmetu Planinstvo, smo izračunali Somersov D koeficient. Ugotovili smo, da vrednost Somersovega D koeficienta znaša $-0,07$ ($p=0,39$), kar pomeni nizko, negativno, statistično neznačilno stopnjo povezanosti, zato ne trdimo, da v celotni populaciji stopnja naziva, ki jo imajo profesorji športne vzgoje, ne vpliva na oceno dejavnosti taborjenja pri predmetu Planinstvo. Na vzorcu nam tega ni uspelo dokazati zato hipotezo sicer zavračamo, vendar dopuščamo možnost, da bi bili lahko rezultati v celotni populaciji drugačni.

4.7 Prosti čas in ocena predmeta Planinstvo

V tretji hipotezi trdimo, da učitelji športne vzgoje, ki se sami pogosto in občasno ukvarjajo s planinstvom v prostem času, bolje ocenjujejo dejavnosti (letna tura, zimska tura, taborjenje),

PREDMET PLANINSTVO MED TEORIJO IN PRAKSO

ki se poučujejo na Fakulteti za šport, kot tisti ki se ne ukvarjajo s planinstvom. Hipotezo bomo potrdili oz. zavrnil s pomočjo izračuna Somerovega D koeficienta.

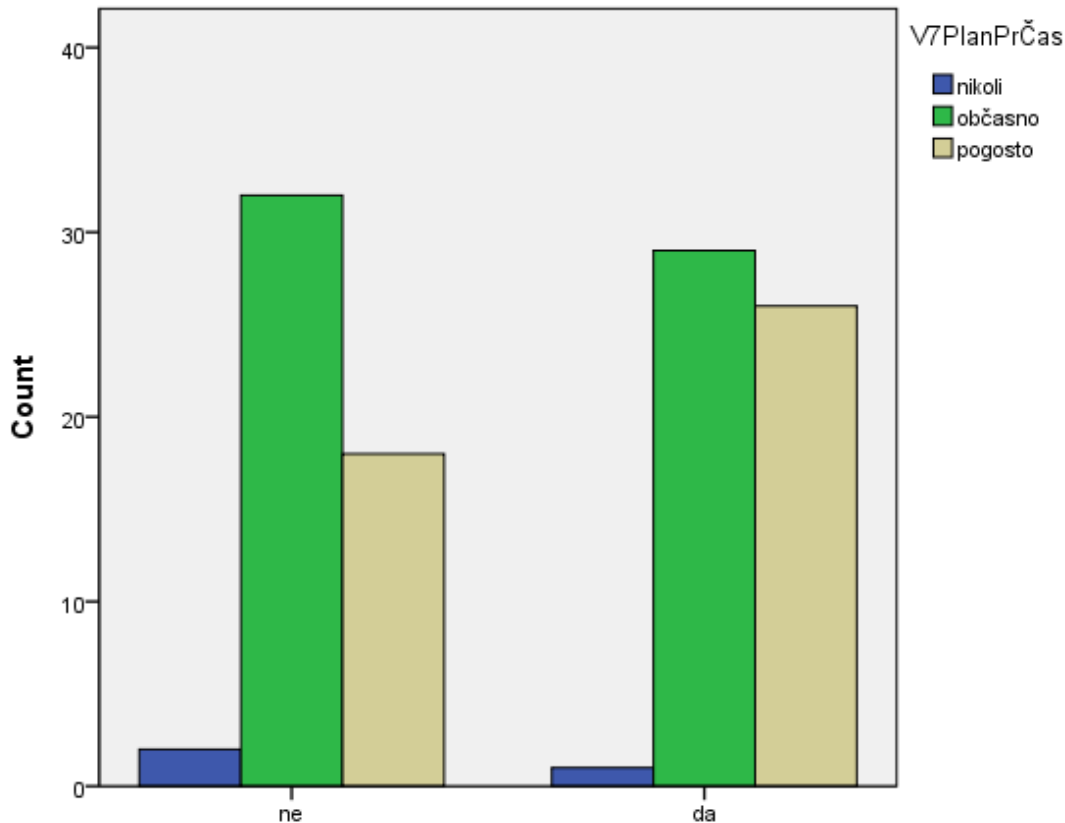

Slika 20. Vpliv ukvarjanja s planinstvom v prostem času na oceno pomembnosti predmeta Planinstvo.

Za preverjanje hipoteze, smo izračunali Somersov D koeficient. Ugotovili smo, da vrednost Somersovega D koeficienta znaša 0,2 ($p=0,048$), kar pomeni nizko, pozitivno in statistično značilno stopnjo povezanosti. Na podlagi rezultatov hipotezo potrdimo. Profesorji športne vzgoje, ki se sami pogosto ukvarjajo s planinstvom v prostem času menijo, da je imel predmet planinstvo večji pomen in vpliv na njihovo dosedanje delo kot tisti ki se ne ukvarjajo.

4.8 Prosti čas in organizacija šole v naravi

V četrti hipotezi trdimo, da učitelji športne vzgoje, ki se sami pogosto in občasno ukvarjajo s planinstvom v prostem času, bolj pogosto organizirajo šole v naravi (tabori) s planinsko vsebino kot tisti, ki se ne ukvarjajo s planinstvom v prostem času.

Slika 21. Vpliv ukvarjanja s planinstvom v prostem času na organizacijo šole v naravi in taborov s planinsko vsebino.

Zato, da bi preverili hipotezo smo izračunali Somersov D koeficient. Vrednost Somersovega D koeficienta znaša 0,12 ($p=0,20$), kar pomeni nizko, pozitivno, vendar statistično neznačilno stopnjo povezanosti, zato ne moremo trditi, da ukvarjanje s planinstvom v prostem času vpliva na organizacijo šol v naravi oz. taborov s planinsko vsebino, le na vzorcu nam tega ni uspelo dokazati. Tudi tokrat hipotezo zavračamo, vendar dopuščamo možnost, da bi bili rezultati na celotni populaciji lahko drugačni.

5. RAZPRAVA

5.1 Splošni podatki o strukturi anketirancev

Raziskava je le v določeni meri potrdila naša pričakovanja. V tej fazi ugotavljamo, da nismo našli raziskav s področja, ki ga proučujemo, s katerimi bi lahko primerjali dobljene rezultate, zato bomo rezultate primerjali s predvidevanji, ki smo jih imeli v začetni fazi raziskovanja.

Pri strukturi vprašanih je zanimivo, da je na vprašalnik odgovorilo kar 81,7 % vprašanih profesorjev športne vzgoje, ki so zaposlenih v osnovni šoli. Zato lahko zapišemo, da nam raziskava, ki smo jo opravili, pokaže predvsem stanje slovenskih osnovnih šol, da pa bi morali za ugotavljanje stanja na srednjih šolah in fakultetah pridobiti večji vzorec anketirancev, ki so zaposleni v teh ustanovah. 44,4 % vprašanih ima delovno dobo daljšo od 20 let ter 16,7 %, ki ima delovno dobo od 15 do 20 let. Sklepamo, da je v veliki meri z delovno dobo pogojen tudi naziv, ki ga imajo, poleg osebne angažiranosti v napredovanju. Ugotovili smo, da ima 49,5 % vprašanih naziv svetovalca, 18,3 % pa svetnik. Iz zapisanega sklepamo, da smo v večini pridobili mnenja profesorjev športne vzgoje z veliko delovnih izkušenj in praktičnega znanja s področja poučevanja. Iz pridobljenih rezultatov ugotavljamo, da so učitelji, ki so sodelovali v raziskavi, v veliki meri obiskovali program na Fakulteti za šport pred 15. leti in več, seveda pa ne moremo ugotoviti, koliko jih je obiskovalo študij v vmesnem obdobju v primeru, da so imeli v začetku delovne dobe višjo oz. visoko izobrazbo ter so si z nadaljevanjem študija pridobili še univerzitetno izobrazbo. To dejstvo je pomembno, saj v prvi ter drugi hipotezi primerjamo spremenljivki z nazivom, ki ga imajo učitelji športne vzgoje. V primeru prve hipoteze to pomeni, da vprašanci vrednotijo pomembnost predmeta planinstvo skozi daljše časovno obdobje, se pravi v večini daljšim od 15. let, ter da ocenjujejo predmet, ki so ga obiskovali najmanj pred 15. leti v okviru programa, ki je bil sicer zelo podoben današnjemu, se je pa v tem obdobju vseeno nekoliko spremenil. Podobno velja za primer druge hipoteze, kjer nas je zanimala povezanost med oceno dejavnosti, ki smo jo v vprašalniku podali v obliki 5-stopenjske Likertove lestvice z ocenami pomembnosti znanj s področja letne in zimske ture, ter taborjenja z ocenami od 1 do 5 ter med nazivom, ki ga imajo učitelji športne vzgoje. Menimo, da je za korektno interpretacijo rezultatov to pomembno dejstvo, vseeno pa ugotavljamo, da smo v raziskavi zajeli zadosten

PREDMET PLANINSTVO MED TEORIJO IN PRAKSO

delež tistih, ki imajo delovno dobo krajšo od 15. let, saj vseeno predstavljajo 38,9 % delež vprašanih, zato lahko trdimo, da je raziskava zajela dovolj širok starostni razpon za splošno oceno dejavnosti, ki se poučujejo pri predmetu planinstvo.

Glede strukture vprašanih ugotavljamo, da smo v raziskavi v 52,8 % deležu zajeli učitelje, ki poučujejo na območju osrednjeslovenske ter gorenjske statistične regije. To nam pove, da smo v večini pridobili odgovore učiteljev, ki imajo relativno dober dostop do gora.

5.2 Organizacija športnih dni in šol v naravi

Ponovno moramo poudariti, da je raziskava pokazala, da 3,7 % učiteljev ne spoštuje zakonskih določil, ki določajo, da mora šola organizirati vsaj en športni dan s planinsko vsebino v šolskem letu. Ne glede na to, da to predstavlja majhno število učiteljev, ki ne upoštevajo določil, pa to pomeni, da je število otrok, ki niso deležni programa s področja planinstva, veliko večje. Glede na to, da je bil najbolj pogost odgovor tistih, ki tega ne organizirajo, da je dejavnost prenevarna, se sprašujemo, če ni bolj nevarno dejstvo, da obstaja v Sloveniji določeno število otrok, ki v procesu osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja ne prejme osnovnega znanja s področja planinstva. V uvodu smo ugotovili, da nam lahko ta znanja rešijo življenje, zgodovinske okoliščine pa so pokazale, da lahko rešijo tudi obstoj naroda. Zato zaključujemo, da je nujno vsem otrokom omogočiti izkušnjo ter pridobivanje znanja s področja planinstva.

V primeru organizacije šole v naravi s planinsko vsebino je 47,7 % vprašanih odgovorilo, da ne organizirajo takšne aktivnosti. Na vprašanje zakaj ne organizirajo, jih je 31,5 % odgovorilo, da dejavnost zahteva velika materialna sredstva in specialno opremo, nekateri pa so pripisali, da organizirajo že dve šoli v naravi, in sicer zimsko in letno, ter da nimajo dovolj denarja za organizacijo dodatne šole v naravi. Ugotavljamo, da predstavlja pomanjkanje namenskih sredstev veliko težavo. Možnosti za rešitev problema je več, vendar je stvar preveč obsežna, da bi jo omenjali v tem diplomskem delu.

5.3 Ocena anketirancev o predmetu Planinstvo in razprava o predpostavkah

Na podlagi rezultatov ugotavljamo, da so učitelji športne vzgoje ocenili predmet Planinstvo z vidika pomembnosti znanj s področja letne in zimske ture ter taborjenja, za njihovo dosedanje delo, v večini pozitivno. Največje odstopanje se pojavi pri oceni pridobljenih znanj s področja zimske ture, ki je obsegal program turnega smučanja in aktivnosti, povezanih s to dejavnostjo. V poglavju ocena predmeta planinstvo smo zapisali, da jih je 24,8 % ocenilo predmet z oceno 5, ostali so ocenili predmet z nižjo oceno. Glede na to, da ocena pridobljenih znanj za praktično uporabo v šoli najbolj odstopa v primeru ocene zimske ture ter da je organizacija turnega smučanja relativno draga, če upoštevamo samo to, da je potrebno imeti za izvedbo zadostno število specialne opreme, ki je vsaka šola nima, lahko zapišemo, da smo rezultat pričakovali, saj ne gre pričakovati, da bodo tisti učitelji, ki ne organizirajo dejavnosti s turno smučarsko vsebino, ocenili pomembnost znanj za njihovo pedagoško delo z najvišjo oceno.

V prvi hipotezi smo predpostavljali, da učitelji z višjim nazivom menijo, da je bila vsebina predmeta Planinstvo pomembnejša za njihovo dosedanje delo in so jo bolje ocenili kot tisti z nižjim nazivom. Na podlagi rezultatov smo prišli do sklepa, da hipotezo zavrnilo vendar dopuščamo možnost, da so lahko rezultati v celotni populaciji drugačni. Ugotavljamo, da ni nujno, da učitelji, ki imajo višji naziv, menijo, da je bila vsebina predmeta Planinstvo pomembnejša za njihovo dosedanje delo in so jo bolje – višje ocenili kot tisti, ki imajo nižji naziv oz. so brez le-tega.

V drugi hipotezi smo predpostavljali, da učitelji športne vzgoje, ki imajo višji naziv, bolje ocenjujejo dejavnosti, ki se poučujejo na Fakulteti za šport, kot tisti, ki imajo nižji naziv. Po končanem preverjanju hipoteze, ki smo jo ločeno preverili s pomočjo izračuna Somersovega D-koeficienta za letno turo, zimsko turo ter taborjenje, smo ugotovili, da obstaja nizka, negativna, vendar statistično neznačilna stopnja povezanosti, zato smo hipotezo zavrgli, ter upoštevali možnost, da to ne dokazuje, da ni možen drugačen rezultat na celotni populaciji. Na podlagi teh ugotovitev menimo, da ni nujno, da učitelji športne vzgoje, ki imajo višji strokovni naziv bolje ocenjujejo dejavnosti, ki se poučujejo na Fakulteti za šport, kot tisti, ki imajo nižji naziv.

PREDMET PLANINSTVO MED TEORIJO IN PRAKSO

V tretji in četrti hipotezi smo raziskovali, kakšna je povezanost med ukvarjanjem s planinstvom v prostem času z oceno pomembnosti Planinstva na eni ter povezanost z organizacijo šole v naravi s planinsko vsebino na drugi strani. Predhodno smo na podlagi vprašalnika ugotovili, da se 97,3 % vprašanih v prostem času pogosto oz. občasno ukvarja z dejavnostmi s področja planinstva. Glede na to, da je Slovenija dežela gora in mnogih možnosti za ukvarjanje z dejavnostmi s področja planinstva, lahko zapišemo, da smo to pričakovali. Prav tako je bilo pričakovano, da se bodo diplomanti Fakultete za šport ukvarjali z aktivnostmi s področja planinstva. Na podlagi rezultata vidimo, da se skoraj vsi vsaj občasno ukvarjajo s planinstvom, zato se sprašujemo, kaj je vzrok, da ni na šolah več organiziranih dejavnosti s področja planinstva oz., malo širše, s področja dejavnosti v naravi »outdoor activity«. V raziskavi, ki sta jo opravila Higgins in Nicol (2002), so postavili vprašanja 179. učiteljem iz Češke, Avstrije, Švedske in Nemčije. Ena izmed postavljenih trditev je bila, da šolska organizacija predstavlja oviro pri izvedbi dejavnosti v naravi. 43,6 % vprašanih se je s to trditvijo strinjalo. Na tem mestu se sprašujemo, ali bi se s to trditvijo strinjali tudi naši anketiranci. Ali je možno, da je vzrok za manjšo organizacijo šol v naravi v vodstvu šole ali je to domena občine ali Ministrstva za šolstvo in šport? Na to vprašanje v tem diplomskem delu ne bomo mogli odgovoriti, je pa to lahko predmet prihodnjih raziskav. Druga izmed trditev v isti raziskavi je bila, da je nujno posebno usposabljanje za učitelje, ki želijo vključiti dejavnosti v naravi v njihov učni načrt. S to trditvijo se je strinjalo 68,2 % vprašanih. Ugotavljamo, da so učitelji športne vzgoje deležni posebnega urjenja že v sklopu učnega načrta pri predmetu planinstvo, hkrati pa imajo tisti, ki usmerjajo predmet Gorništvo z dejavnostmi v naravi možnost pridobitve ustreznih licenc za vodnike pri Planinski zvezi Slovenije. Ugotovili smo, da ima vsaj eno izmed licenc vodnikov PZS le 13,8 % vprašanih, zato se postavlja dvom o zadostni meri usposobljenosti športnih pedagogov za vodenje otrok v gore. Vseeno pa obstaja možnost, da učitelji pri organizaciji športnih dni in šol v naravi k sodelovanju povabijo usposobljene vodnike, katerih je trenutno v Sloveniji registriranih 1281.

V tretji hipotezi smo trdili, da učitelji športne vzgoje, ki se sami pogosto in občasno ukvarjajo s planinstvom v prostem času, bolje ocenjujejo dejavnosti in vsebino predmeta Planinstvo, ki se poučujejo na Fakulteti za šport, kot tisti, ki se ne ukvarjajo s planinstvom v prostem času. Na podlagi izračunanih rezultatov hipotezo potrjujemo in ugotavljamo, da obstaja povezanost med ukvarjanjem s planinstvom v prostem času ter oceno pomembnosti vsebin pri predmetu Planinstvo za njihovo dosedanje pedagoško delo.

PREDMET PLANINSTVO MED TEORIJO IN PRAKSO

V četrti hipotezi smo trdili, da učitelji športne vzgoje, ki se sami pogosto ukvarjajo s planinstvom v prostem času, v večji meri organizirajo šole v naravi (tabori) s planinsko vsebino kot tisti, ki se ukvarjajo občasno oz. nikoli. Ugotovili smo, da obstaja nizka, pozitivna, vendar statistično neznačilno stopnjo povezanosti, zato ne moremo trditi, da ukvarjanje s planinstvom v prostem času v celotni populaciji vpliva na organizacijo šol v naravi oz. taborov s planinsko vsebino, temveč nam tega ni uspelo dokazati na samem vzorcu. Tudi tokrat hipotezo zavračamo, vendar dopuščamo možnost, da bi bili rezultati na celotni populaciji lahko drugačni. Menim, da ni nujno, da učitelji športne vzgoje, ki se sami pogosto ukvarjajo s planinstvom v prostem času, v večji meri organizirajo šole v naravi (tabori) s planinsko vsebino kot tisti, ki se s tem ukvarjajo občasno oz. nikoli.

5.4 Lastna ocena dejavnosti pri predmetu Planinstvo

Odločili smo se, da na koncu diplomske naloge podamo lastno oceno dejavnosti pri predmetu Planinstvo. Glede na to, da še nimam delovne dobe v vzgoji in izobraževanju, bi težko ocenil uporabnost pridobljenih znanj pri pedagoškem delu. Menim, da obstaja verjetnost, da bi po 15. letih dela v vzgoji in izobraževanju bila moja ocena predmeta drugačna od današnje zaradi pridobljenih izkušenj. Lahko pa zapišem, da sta me predmet Planinstvo ter predmet Gornišтво z aktivnostmi v naravi obogatila predvsem z znanjem, ki ga do takrat nisem imel. Za usmerjanje predmeta Gornišťvo z aktivnostmi v naravi sem se odločil predvsem zaradi pridobivanja novih znanj s področja planinstva; ocenil sem namreč, da so to tista znanja in tiste dejavnosti, ki jih želim izkusiti ter kasneje prenesti na otroke, učence, prijatelje ter da so to tiste dejavnosti, s katerimi se želim ukvarjati – če ne vsakodnevno pa vsaj občasno.

Na vprašanje v anketnem vprašalniku, ki se nanaša na oceno pomembnosti znanj, ki smo jih tekom študija pridobili na posameznih področjih pri predmetu Planinstvo bi ocenil letno turo z oceno 5, taborjenje z oceno 5 ter zimsko turo z oceno 4.

Zimsko turo ocenjujem z nižjo oceno, ker menim, da smo sicer pridobili ogromno novih znanj, da pa vseeno vsa ta znanja ne obvladam dovolj dobro, da bi jih lahko posrežoval otrokom. Kot sem zapisal v uvodu je to predvsem odvisno od zanimanja posameznika pri sprejemanju znanj na sami turi, dodam pa naj, da je odvisno tudi od osebne aktivnosti na tem

PREDMET PLANINSTVO MED TEORIJO IN PRAKSO

področju. V primeru, da bi se sam pogosto ukvarjal s turnim smučanjem, bi bilo verjetno moje doživetje zimske ture še lepše in bolj plodovito. Vseeno menim, da sem se na zimski turi navdušil za turno smučanje in ne izključujem možnosti, da bi se nekoč, morda v bližnji prihodnosti, začel pogosto ukvarjati s to dejavnostjo.

Pri taborjenju oz. šoli v naravi v Tolminu sem užival predvsem zaradi pestrosti programa, pogrešal pa sem dejansko taborjenje pod šotori ter taborni ogenj in vzdušje, ki ga lahko doživiš v takšnih okoliščinah. Takšen tabor smo usmerjevalci Gorništvu z aktivnostmi v naravi sicer doživeli, vendar menim, da bi morali biti tega deležni vsi študentje Fakultete za šport. Zavedam se dejstva, da je takšen tabor, kot je v Tolminu, bistveno lažje izvesti kot dejansko taborjenje pod šotori ter da bi moral biti pri taborjenju pod šotori program nekoliko drugačen. Težje bi bilo na primer izvesti program rolanja, program plezanja itd., zato glede na lastne izkušnje menim, da bi morala takšna oblika šole v naravi, kot smo je bili deležni v Tolminu, ostati v programu nespremenjena. Predlagam, da bi imeli študentje Fakultete za šport možnost, da se vključijo v dodaten tabor, ki bi bil zasnovan predvsem na preživetju v naravi. Menim, da bi morali vsi študentje pridobiti znanja s področja preživetja v naravi kot na primer netenje ognja, izbira netiva, izdelava ognjišča, izdelava pasti in orožja, izdelava bivaka, spoznavanje živalskega in rastlinskega sveta, osnove orientacije itd. To so namreč osnovna znanja, ki bi jih morali profesorji športne vzgoje najprej dobro obvladati, nato pa skozi program osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja prenašati na svoje varovance.

Letno turo ocenjujem z najvišjo oceno, saj menim, da sem s programom, ki ga obsega, pridobil veliko novega znanja s področja pravilnega in varnega vodenja v gorah. Poleg vseh ostalih omenjenih znanj pa ocenjujem, da je zelo uporabno znanje, tako v vsakodnevem življenju kot v šoli, prav vrvna tehnika.

6. SKLEP

V diplomskem delu smo predstavili program predmeta Planinstvo, ki se je izvajal na Fakulteti za šport. Ugotovili smo, da so učitelji športne vzgoje v večini pozitivno ocenili uporabnost pridobljenih znanj znotraj programa predmeta ter da se jim zdi, da je bila vsebina predmeta Planinstvo pomembna za njihovo dosedanje delo. Ugotovili smo, da je s stališča vprašanih nekoliko slabše ocenjen predmet Planinstvo – zimska tura, kar pa pomeni, da so vprašanci ocenjevali uporabnost pridobljenih znanj in ne samega programa. Pri reševanju vprašalnika je nekdo pripisal, da daje oceno 5 izvedbi programa zimska tura, da pa tega znanja nikoli ni uporabil v praksi, zato ocenjuje predmet z oceno 1. Ugotovili smo, da se večina anketirancev v prostem času ukvarja z dejavnostmi s področja planinstva, klub temu da na šoli ne organizirajo šole v naravi s planinsko vsebino v enaki meri. Menimo, da je potrebno vzrok za uresničevanje programa s področja planinstva iskati ne v učiteljih športne vzgoje, pač pa drugje. Na podlagi statistične obdelave podatkov smo potrdili le eno hipotezo. Na podlagi raziskanih dejstev smo ugotovili, da je program predmeta Planinstvo dober, predlagamo pa, da se razmisli o predlogih za praktično uporabo znanj s področja zimske ture konkretno v načinu organizacije takšnih vsebin, financiranju dejavnosti in nakupa potrebne opreme, zagotavljanju sodelovanja s strokovnimi sodelavci (vodniki Planinske zveze Slovenije) ter predlogih za transport opreme na primerno lokacijo za izvedbo programa turnega smučanja. Glede programa predmeta Planinstvo ugotavljamo, da se je s spremembo študijskega programa nekoliko spremenil tudi sam program predmeta, ki se sedaj imenuje Planinstvo in nekatere dejavnosti v naravi. Predlagamo, da bi študentom Fakultete za šport omogoči tabor, ki bi vseboval osnovne veščine preživetja v naravi, saj smo mnenja, da bi moral vsak posameznik, ki je končal osnovno šolo obvladati osnove preživetja v naravi. Kaj pa, če se verige preskrbe res zlomijo?

7. VIRI

Burnik, S. (2003). *Turno smučanje, plezanje v snegu in ledu*. Ljubljana: Fakulteta za šport inštitut za šport.

Celar, L. (2001). *Izletništvo, pohodništvo in gornišтво v devetletki*. Diplomsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport.

Higgins, P and Nicol, R (2002) Outdoor Education: Authentic Learning in the context of Landscapes (Volume 2). Pridobljeno 24.9. 2011, iz www.education.ed.ac.uk/outdoored/research/oe_authentic_learning.pdf

Kovač, M., Markun Puhan, N., Lorenci, B., Novak, L., Planinšec, J., Hrastar, I., idr. (2011). *Program osnovna šola, Športna vzgoja, učni načrt*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport: Zavod RS za šolstvo.

Kovač, M., Novak, D. (2001). *Učni načrt: Izbirni predmet. Športna vzgoja*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport: Zavod RS za šolstvo.

Kovač, M., Novak, D. (2001). *Učni načrt: program osnovnošolskega izobraževanja. Športna vzgoja*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport: Zavod RS za šolstvo.

Kristan, S. (1996). *Cilji šolske športne vzgoje / Zv. 10*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Kristan, S. (1998). *Šola v naravi*. Radovljica: Didaktika.

Kristan, S. (1993). *V gore*. Radovljica: Didaktika.

Križnar, T. (2010). *Nafta in voda*. Ljubljana: samozaložba.

Križnik, K. in Purkat, N. (ur.). (2008). *Učni načrt: Gimnazija. Športna vzgoja*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo.

PREDMET PLANINSTVO MED TEORIJO IN PRAKSO

Long, S. (2003). *Hill Walking – The Official Handbook of The Mountain Leader and Walking Group Leader Schemes*. Nottingham: Mountain Leader Training UK

Maher I.(1996). *Veliki kolesarski vodnik po Sloveniji*. Ljubljana: Sidarta.

Malik, F. (2009). *Voditi, uspeti, živeti. Pravilno in dobro vodenje za pretvarjanje znanja v dosežke*. Ljubljana: Mladinska knjiga Založba d.d..

Pipan David Erik (marec, 2011). Slovenci v avstro-ogrskih enotah, stoletnica naše prve gorske enote. *Planinski vestnik*, str. 21.

Rotovnik, B. (ur.). (2006). *Vodniški učbenik*. Ljubljana: Planinska zveza Slovenije.

Rotovnik, B. (ur.). (2005). *Planinska šola*. Ljubljana: Planinska zveza Slovenije.

Seaborg, E. in Dudley, E. (1994). *Hiking and backpacking*. Leeds: Human Kinetics.

Fakulteta za šport. (2009). Pridobljeno 10.4. 2011, iz <http://www.fsp.uni-lj.si/>

Katedra za gornišstvo, športno plezanje in aktivnosti v naravi »predmet – planinstvo«. Pridobljeno 10.4. 2011, iz <http://www2.fsp.uni-lj.si/gornistvo/OSucni-nacrt.htm>

Planinstvo – poletni del, 2009, Pridobljeno 10.4. 2011, iz http://www.fsp.uni-lj.si/studij/stari_studijski_programi/uni_program/seznam_predmetov/2009050714192637/

Zakon o visokem šolstvu (2006). Pridobljeno 10.4. 2011, iz <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=2006119&stevilka=5079>

Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2006, Pridobljeno 12.5. 2011, iz <http://www.zrss.si/default.asp?link=predmet&tip=3&pID=70&rID=1337>

8. PRILOGE

Priloga 1: Anketni vprašalnik

PREDMET PLANINSTVO MED TEORIJO IN PRAKSO

Priloga 1

Katedra za gorništvu, športno plezanje in aktivnosti v naravi

17.11.2010

Študent: David Celar

ANKETNI VPRAŠALNIK

Anketa je anonimna. Rezultati bodo uporabljeni izključno v raziskovalne namene.

I. Vaši podatki (*ustrezno obkrožite*)

Spol: a) ženski b) moški

Stopnja izobrazbe:

a) srednja (5); b) višja (6I); c) visoka (6II);
d) univerzitetna (7); e) magisterij znanosti (8I); f) doktorat znanosti (8II).

Delovno mesto: a) osnovna šola; b) srednja šola; c) šola s prilagojenim programom; d) fakulteta.

Delovna doba v vzgoji in izobraževanju: a) do 5 let; b) 5 do 10 let; c) 10 do 15 let; d) 15 do 20 let; e) več kot 20 let.

Naziv: a) mentor; b) svetovalec; c) svetnik.

Regija (*napišite poštno številko kraja, v katerem poučujete*): _____

II. Mnenje (*ustrezno obkrožite*)

1. Se vam zdi, da je bila vsebina predmeta Planinstvo pomembna za vaše sedanje delo?

- a) zelo pomembna;
- b) pomembna;
- c) srednje pomembna;
- d) manj pomembna;
- e) nepomembna.

PREDMET PLANINSTVO MED TEORIJO IN PRAKSO

2. Ali na šoli, na kateri ste zaposleni, organizirate športne dneve s planinsko vsebino?

- a) da
- b) ne

3. Če ne, navedite vzrok zakaj ne:

- a) zaradi pomanjkanja strokovnega kadra;
- b) ker je dejavnost prenevarna;
- c) ker je organizacija prezahtevna;
- d) ker športni dan s planinsko vsebino traja dlje od drugih;
- e) ker dejavnost zahteva velika materialna sredstva in specialno opremo.

4. Ali na šoli, na kateri ste zaposleni, organizirate šole v naravi s planinsko vsebino?

- a) da
- b) ne

5. Če ne, navedite vzrok zakaj ne:

- a) zaradi pomanjkanja strokovnega kadra;
- b) ker je dejavnost prenevarna;
- c) ker je organizacija prezahtevna;
- d) ker dejavnost zahteva velika materialna sredstva in specialno opremo;
- e) ker ni interesa s strani učencev, dijakov.

6. Predmet Planinstvo zajema tri področja, ki ste jih v času študija tudi praktično izvedli. To so **letna tura, zimska tura – turno smučanje in taborjenje**. V spodnji lestvici ocenite kako pomembna se vam zdijo znanja, ki ste jih tekom študija pridobili na posameznih področjih in jih danes lahko uporabljate pri svojem pedagoškem delu.

Vrednosti od 1 do 5, s tem da je 1 najmanj, 5 pa najbolj pomembna; ocenite tako, da označite z X.

	1	2	3	4	5
Letna tura					
Zimska tura – turno smučanje					
Taborjenje					

7. Ali se v prostem času ukvarjate z aktivnostmi s področja planinstva?

- a) nikoli
- b) občasno
- c) pogosto

PREDMET PLANINSTVO MED TEORIJO IN PRAKSO

8. Imate katero od licenc vodnikov PZS (Planinske Zveze Slovenije) in kje ste jih pridobili?

(obkrožite izbrani odgovor)

a) ne

b) da in sicer : 1. Mentor za planinske skupine

2. Kategorije A B D G druge: _____

Pridobili ste jih: a) Pri PZS – planinsko društvo
 b) na fakulteti

Hvala za sodelovanje!